

Wymagania na poszczególne oceny z historii dla klasy II gimnazjum do programu nauczania „Śladami przeszłości”

Temat lekcji	Zagadnienia, materiał nauczania	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
Rozdział I: Polska i świat w XII–XIV wieku						
1. Wyprawy krzyżowe	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny, przebieg i skutki wypraw krzyżowych • powstanie zakonów rycerskich • krucjaty na terenie Europy • udział książąt piastowskich w krucjatach 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: krucjata, krzyżowcy, Lewant, zakony rycerskie • prawidłowo sytuuje na osi czasu okres wypraw krzyżowych • lokalizuje na mapie Palestynę 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia wydarzenia związane z latami: 1095 r., 1096 r., 1291 r. • wymienia zakony rycerskie założone podczas krucjat: joannitów, templariuszy i Krzyżaków • wskazuje co najmniej jedną przyczynę oraz jeden skutek wypraw krzyżowych • przedstawia w porządku chronologicznym najważniejsze wydarzenia związane z wyprawami krzyżowymi 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny wypraw krzyżowych i wskazuje ich skutki • wskazuje na mapie Królestwo Jerozolimskie • wyjaśnia specyficzny charakter czwartej krucjaty oraz wymienia skutki zdobycia Bizancjum przez krzyżowców 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zasady funkcjonowania zakonów rycerskich • porównuje uzbrojenie i sposób walki rycerzy europejskich z wyposażeniem oraz taktyką walki saracenów • omawia pozytywne i negatywne skutki wypraw krzyżowych dla Europy i Azji Mniejszej 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje udział książąt piastowskich w wyprawach
2. Polska dzielnicowa	<ul style="list-style-type: none"> • postanowienia statutu Bolesława Krzywoustego i podział Polski na dzielnice • odstępianie od zasady senioratu • rozdrobnienie dzielnicowe i rywalizacja między książętami piastowskimi • skutki rozbitcia dzielnicowego • przemiany gospodarcze na ziemiach polskich w XIII w. • zmiany terytorialne w okresie rozbitcia dzielnicowego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: statut, senior, princeps • wskazuje na mapie dzielnicę senioralną • podaje wydarzenie, które rozpoczęło rozbitcie dzielnicowe (testament Bolesława Krzywoustego 1138 r.) • określa podstawowe założenia testamentu Bolesława Krzywoustego oraz znaczenie tego dokumentu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie dzielnice Polski: Małopolskę, Wielkopolskę, Mazowsze, Śląsk, Pomorze Gdańskie, Pomorze Zachodnie • wymienia synów Bolesława Krzywoustego oraz przyznane im ziemie • omawia zasadę senioratu i pryncypatu • omawia przyczyny i skutki konfliktów wewnętrznych trwających podczas rozbitcia dzielnicowego • przedstawia najważniejsze przemiany gospodarcze w Polsce w XIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje wydarzenia związane z latami 1180 r. 1227 r. • omawia przyczyny i skutki odstąpienia od zasady senioratu • wymienia grupy społeczne, które dążyły do przywrócenia jedności państwa polskiego • omawia przemiany gospodarcze na ziemiach polskich – rozwój osadnictwa i rzemiosła, wydobywanie złota, srebra oraz ołowiu, wybudowanie kopalni soli w Bochni i Wieliczce 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje tereny utracone przez książąt piastowskich w czasie rozbitcia dzielnicowego, m.in. Pomorze Szczecińskie, ziemię lubuską, drohiczyńską i chełmińską • przedstawia zagadnienie rozbitcia dzielnicowego jako zjawiska w rozwoju państwa feudalnego • wyjaśnia przyczyny dążeń zjednoczeniowych poszczególnych grup społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje rozbitcie dzielnicowe z procesem rozdrobnienia feudalnego w Europie

3. Mongołowie	<ul style="list-style-type: none"> • podboje Czyngis-chana • budowa imperium mongolskiego • podbój Rusi • najazd Tatarów na Polskę • rozpad imperium mongolskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie zasięg terytorialny państwa Mongołów • podaje wiek podbojów Czyngis-chana • wymienia co najmniej jeden skutek najazdu tatarskiego na Polskę 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i wskazuje na mapie tereny w Europie, które atakowali Tatarzy • przedstawia dokonania postaci: Czyngis-chana, Henryka Pobożnego • podaje rok bitwy pod Legnicą – 1241 • określa przyczyny rozpadu imperium mongolskiego w późniejszych wiekach • poprawnie posługuje się terminami: jarłyk, haracz, chan 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rok bitwy nad rzeką Kałką – 1223 i przedstawia skutki tego starcia • opisuje zasady organizacji państwa mongolskiego • wskazuje przyczyny i skutki sukcesów Mongołów • szczegółowo omawia i wyjaśnia znaczenie oraz skutki bitwy pod Legnicą 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia skutki najazdów tatarskich na państwa europejskie • określa przyczyny sukcesów militarnych Mongołów • charakteryzuje stosunek Europejczyków do Mongołów • wyjaśnia pochodzenie określenia <i>Tatarzy</i> 	
4. Sprowadzenie Krzyżaków do Polski	<ul style="list-style-type: none"> • północno-wschodni sąsiedzi Polski w XIII w.: Prusowie i Jaćwingowie • sprowadzenie Krzyżaków do Polski • założenie i rozwój państwa zakonnego • podbój i chrystianizacja Prus • budowa Malborka 	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo posługuje się terminami: zakon krzyżacki, komtur, wielki mistrz • podaje rok sprowadzenia Krzyżaków do Polski – 1226 • wskazuje na mapie tereny państwa krzyżackiego • podaje podstawową przyczynę sprowadzenia Krzyżaków do Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia rozwój terytorialny państwa zakonnego • wymienia plemiona podbite przez Krzyżaków: Prusów i Jaćwingów • podaje korzyści i zagrożenia wynikające z osiedlenia się Krzyżaków w Prusach • wskazuje na mapie Malbork • charakteryzuje postać Konrada Mazowieckiego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia genezę powstania zakonu krzyżackiego • wyjaśnia przyczyny sprowadzenia Krzyżaków do Polski • wymienia przyczyny sukcesów militarnych i gospodarczych państwa krzyżackiego • omawia okoliczności zajęcia przez Krzyżaków Pomorza Gdańskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia etapy budowy państwa zakonnego • charakteryzuje zamek w Malborku jako przykład średniowiecznej fortyfikacji • wskazuje, jaki wpływ mieli rycerze zakonni na rozwój gospodarczy podbitych ziem polskich • wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>komturia</i> 	
5. Zjednoczenie państwa polskiego	<ul style="list-style-type: none"> • skutki rozbicia dzielnicowego • tendencje integracyjne wśród książąt piastowskich • próby zjednoczenia ziem polskich podejmowane przez książąt śląskich, Przemysła II oraz Wacława II • przejęcie władzy przez Władysława Łokietka i jego koronacja • zajęcie Pomorza Gdańskiego przez Krzyżaków • początek konfliktu z Krzyżakami – zmagania 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przynajmniej jedną przyczynę zjednoczenia ziem polskich • wskazuje na mapie zasięg terytorialny państwa Władysława Łokietka • prawidłowo określa wiek wydarzeń, które pojmuje jako proces 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: starosta, grosz praski • podaje lata wydarzeń: koronacja Przemysła II – (1295), Wacława II (1300), Władysława Łokietka (1320) • przedstawia przyczyny podejmowania prób zjednoczenia ziem polskich • wymienia książąt piastowskich dążących do połączenia ziem polskich: Henryka Probusa, Przemysła II, Władysława Łokietka • omawia znaczenie koronacji Władysława 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje i charakteryzuje etapy jednoczenia ziem polskich na przełomie XIII i XIV w. • wymienia tereny wchodzące w skład państwa polskiego za panowania Przemysła II, Wacława II i Władysława Łokietka • omawia konflikty państwa polskiego z Krzyżakami i Czechami • prezentuje dokonania Władysława Łokietka w procesie jednoczenia ziem polskich • przedstawia okoliczności i 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zmiany gospodarcze i administracyjne wprowadzone za panowania Wacława II • opisuje przyczyny i przebieg buntu możnowładców pod wodzą wójta Alberta • określa rolę Polski na arenie międzynarodowej • wyjaśnia znaczenie sojuszy zawartych przez Polskę z Danią i Węgrami 	

	dyplomatyczne i militarne		Łokietka w Krakowie dla integracji państwa polskiego <ul style="list-style-type: none"> • opisuje próby odzyskania przez Władysława Łokietka Pomorza Gdańskiego 	przebieg bitwy pod Płowcami w 1333 r.		
6. Państwo Kazimierza Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> • odbudowa Królestwa Polskiego za czasów Kazimierza Wielkiego • reformy gospodarcze (prawna, skarbowa, monetarna) przeprowadzone przez Kazimierza Wielkiego • założenie Akademii Krakowskiej • dyplomatyczne rozwiązanie konfliktów z Krzyżakami i Czechami • ekspansja terytorialna Polski na tereny Rusi Halickiej • śmierć Kazimierza Wielkiego – koniec dynastii Piastów 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: przywilej składu, prawo przymusu drogowego, poradne • wie, kim był i czym zasłynął Kazimierz Wielki • wskazuje na mapie państwo Kazimierza Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje wydarzenia związane z datami: 1335 r., 1343 r., 1364 r., 1370 r. • charakteryzuje politykę zagraniczną Kazimierza Wielkiego • określa przyczyny i skutki ekspansji na tereny Rusi Halickiej • wymienia reformy gospodarcze wprowadzone przez Kazimierza Wielkiego • omawia wkład Kazimierza Wielkiego w umocnienie państwa polskiego pod względem politycznym i gospodarczym 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata i omawia związane z nimi wydarzenia: 1366 r. i 1348 r. • opisuje działania dyplomatyczne Kazimierza Wielkiego mające na celu zakończenie sporów z Czechami i Krzyżakami • omawia reformy wprowadzone przez Kazimierza Wielkiego i ich znaczenie dla unifikacji i rozwoju gospodarczego ziem polskich • przedstawia rozwój terytorialny państwa Kazimierza Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cele polityki Kazimierza Wielkiego związane z umacnianiem pozycji państwa polskiego • charakteryzuje znaczenie podboju Rusi Halickiej dla rozwoju gospodarczego państwa polskiego • prezentuje politykę Kazimierza Wielkiego wobec Żydów • podaje przykłady miejscowości, w których wybudowano Orle Gniazda 	
7. Tajemnice sprzed wieków – Jak wyglądał piastowski orzeł?	<ul style="list-style-type: none"> • legendy związane z pochodzeniem godła polskiego • najstarsze podobizny orła i związane z nimi kontrowersje • wizerunki orła na monetach książąt piastowskich • rozpowszechnienie znaku orła za czasów Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego • inne symbole, które miały szansę znaleźć się w godle państwa polskiego 				<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najstarsze przekazy źródłowe dotyczące orła jako symbolu państwowego • podaje przykłady źródeł materialnych z wizerunkiem orła, np. monety i pieczęcie • wyjaśnia genezę symbolu orła przedstawioną w kronice Jana Długosza 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia książąt, którzy od połowy XII w. umieszczali na monetach i pieczęciach wizerunek orła białego: Władysława Wygnańca, Bolesława Kędzierzawego i Kazimierza Sprawiedliwego • przedstawia inne znaki używane przez władców piastowskich jako symbole państwowe, np. lwa, gryfa, smoka
Rozdział II: Społeczeństwo średniowiecza						
1. System feudalny	<ul style="list-style-type: none"> • społeczeństwo feudalne • podział społeczeństwa na stany • kultura rycerska i dworska • narodziny monarchii stanowej w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: senior, wasal, lenno, hołd lenny, system feudalny, stan • określa powiązania tworzące drabinę feudalną społeczeństwa średniowiecznego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: suzeren, społeczeństwo stanowe, monarchia patrymonialna • wyjaśnia zasady funkcjonowania systemu 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, na czym polegała zasada „Wasal mojego wasala nie jest moim wasalem” • przedstawia pozycję społeczną duchowieństwa, rycerstwa, chłopów i 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia mechanizmy powstania i funkcjonowania systemu feudalnego • na przykładzie państwa polskiego zjednoczonego przez Władysława Łokietka 	

		<ul style="list-style-type: none"> wymienia stany: rycerstwo, duchowieństwo, mieszczaństwo i chłopów przedstawia przebieg hołdu lennego oraz pasowania na rycerza 	<p>feudalnego</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia pozycję prawną i majątkową stanu rycerskiego podaje cechy charakterystyczne kultury rycerskiej 	<p>mieszczan</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje monarchię stanową 	<p>przedstawia cechy monarchii stanowej</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia różnice pomiędzy monarchią patrymonialną a monarchią stanową 	
2. Życie średniowiecznej wsi	<ul style="list-style-type: none"> wieś we wczesnym średniowieczu zmiany w rolnictwie w XIII i XIV w. kolonizacja na prawie niemieckim lokacja osad wiejskich życie codzienne mieszkańców średniowiecznej wsi układ przestrzenny wsi w średniowieczu pochodzenie nazw miejscowości 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie posługuje się terminami: lokacja, sołtys, dwupółówka, trójpółówka podaje przyczyny rozwoju kolonizacji wiejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie posługuje się terminami: ława, wolnizna metoda wypaleniskowa wymienia wynalazki i ulepszenia w rolnictwie wprowadzone w XII –XIV w. omawia etapy zakładania wsi na prawie niemieckim charakteryzuje zajęcia i życie codzienne chłopów w średniowieczu 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia obowiązki i uprawnienia sołtysa i wyjaśnia jego specyficzną rolę w osadzie wyjaśnia, dlaczego trójpółówka była skuteczniejszą metodą uprawy ziemi niż dwupółówka i gospodarka wypaleniskowa 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia znaczenie kolonizacji wiejskiej dla rozwoju gospodarczego Polski w XIII–XIV w. tłumaczy pochodzenie nazw miejscowości, takich jak Środa, Piątek, Wola, Piekary, Kowale porównuje lokacje na prawie polskim i niemieckim 	
Tajemnice sprzed wieków – Jaka wiedza kryje się w pieczęciach?	<ul style="list-style-type: none"> znaczenie pieczęci jako źródła historycznego najstarsze pieczęcie używane przez władców polskich funkcja pieczęci jako sposobu uwiarygodnienia dokumentu geneza i znaczenie bulli 				<ul style="list-style-type: none"> omawia rolę pieczęci jako źródła historycznego podaje przykłady zastosowania pieczęci majestatycznej 	<ul style="list-style-type: none"> tłumaczy znaczenie symboli przedstawianych na pieczęciach określa czas powstania najstarszych pieczęci używanych przez władców polskich wyjaśnia znaczenie badań archeologicznych dla datowania oraz analizy średniowiecznych pieczęci
3. Średniowieczne miasto i jego mieszkańcy	<ul style="list-style-type: none"> rozwój miast w średniowiecznej Europie układ przestrzenny miasta w średniowieczu struktura organizacji rzemieślniczej – cechu życie codzienne w średniowiecznym mieście 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie posługuje się terminami: patrycjat, pospólstwo, plebs, rada miejska, burmistrz, ława, cech, czeladnik wymienia warstwy społeczne w miastach średniowiecznych przedstawia warunki życia codziennego w średniowiecznym mieście 	<ul style="list-style-type: none"> tłumaczy, na czym polegała lokacja miasta na prawie magdeburskim wyjaśnia, jakie funkcje pełniły w średniowiecznym mieście: ratusz, pręgierz, rynek, targowisko, mury podaje elementy obronne średniowiecznego miasta określa rolę miast w polityce i gospodarce państw europejskich 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje życie codzienne mieszczan o różnym statusie społecznym omawia kompetencje wójta, rady miejskiej i burmistrza 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co oznaczało powiedzenie: „Powietrze miejskie czyni wolnym” porównuje rolę i znaczenie miast polskich i europejskich w średniowieczu charakteryzuje znaczenie hanzy bałtyckiej dla tego regionu 	

4. Kościół w średniowieczu	<ul style="list-style-type: none"> • różnicowanie stanu duchownego • zakony benedyktynów i cystersów oraz ich rola w społeczeństwie średniowiecznym • wpływ Kościoła na średniowieczną kulturę • założenie zakonów żebraczych • ruchy heretyckie funkcjonujące w średniowieczu • kryzys papieżstwa i niewola awiniońska • sobór w Konstancji 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: duchowieństwo, benedyktyni, cystersi, ruchy heretyckie, inkwizycja, zakony żebracze • wskazuje na mapie najpopularniejsze w średniowieczu miejsca pielgrzymek – Rzym i Santiago de Compostela • wyjaśnia wyrażenie „benedyktyńska praca” 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata soboru w Konstancji: 1414–1418 • przedstawia dokonania postaci: św. Benedykta z Nursji, św. Franciszka z Asyżu, św. Dominika Guzmána • wymienia średniowieczne ruchy heretyckie: waldensów i albigensów • określa rolę Kościoła w rozwoju państw europejskich 	<ul style="list-style-type: none"> • określa przyczyny i skutki utworzenia zakonów żebraczych oraz ich znaczenie • uzasadnia, dlaczego działalność ruchów heretyckich wywołała sprzeciw Kościoła • charakteryzuje poglądy wyznawane przez albigensów i waldensów • wymienia najstarsze ośrodki zakonne na ziemiach polskich • wskazuje na mapie tereny europejskie, na których organizowano w średniowieczu krucjaty 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje sytuację materialną duchowieństwa w średniowieczu i wskazuje źródła majątku Kościoła • wyjaśnia wpływ zakonów na gospodarkę i kulturę w społeczeństwie średniowiecznym • porównuje zakony żebracze z zakonami rycerskimi oraz tłumaczy ich rolę
5. Kultura i nauka wieków średnich	<ul style="list-style-type: none"> • uniwersalny charakter kultury średniowiecznej • średniowieczne wzorce osobowe: asceta, rycerz, władca • rola łaciny jako międzynarodowego języka dyplomacji, nauki i kultury • edukacja i uniwersytety w średniowieczu 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: uniwersytet, scholastyka, sztuki wyzwolone • wymienia średniowieczne wzorce osobowe: ascety, rycerza, władcy • określa obszary kultury, na które miał wpływ Kościół 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania św. Tomasza z Akwinu • wyjaśnia, dlaczego kultura średniowiecza określana jest mianem uniwersalnej • omawia znaczenie łaciny w średniowiecznej Europie • wskazuje wpływ Kościoła na rozwój architektury i sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje średniowieczne wzorce osobowe • przedstawia postacie, które w kulturze europejskiej uznaje się za wzorce: Szymona Słupnika, Rolanda, Karola Wielkiego • omawia cechy charakterystyczne kultury rycerskiej, dworskiej i ludowej 	<ul style="list-style-type: none"> • określa rolę kobiet w średniowieczu na przykładzie Eleonory Akwitańskiej i Jadwigi Śląskiej • wymienia pierwsze europejskie uniwersytety i omawia ich rolę dla rozwoju nauki w średniowieczu • ocenia znaczenie działalności ojców Kościoła i św. Tomasza z Akwinu
6. W cieniu kościołów i zamków	<ul style="list-style-type: none"> • architektura średniowiecznej Europy • cechy charakterystyczne architektury, malarstwa i rzeźby w stylu romańskim oraz gotyckim • sztuka polskiego średniowiecza • średniowieczna rzeźba i zdobnictwo 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykładowe zabytki romańskie i gotyckie na ziemiach polskich, w tym w swoim regionie • wymienia cechy charakterystyczne dla stylu romańskiego i gotyckiego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: portal, prezbiterium, przypora, inicjał, miniatura, <i>Biblia pauperum</i> • posługując się mapą wskazuje miejsca najsłynniejszych zabytków architektury romańskiej i gotyckiej • wyjaśnia, w jaki sposób kopiowano i ozdabiano księgi w średniowieczu 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje styl romański ze stylem gotyckim i wymienia ich cechy charakterystyczne • wskazuje na mapie państwa, w których znajduje się najwięcej zabytków romańskich i gotyckich • podaje przykłady średniowiecznych budowli świeckich • tłumaczy rolę Kościoła w rozwoju architektury i sztuki średniowiecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia genezę architektury romańskiej • omawia znaczenie <i>Biblia pauperum</i> dla upowszechniania zasad religii chrześcijańskiej • tłumaczy, dlaczego polskie budownictwo w stylu romańskim nie rozwinęło się w tak wysokim stopniu jak w Europie Zachodniej
Tajemnice sprzed wieków – O czym	<ul style="list-style-type: none"> • symbolika średniowiecznych katedr 				<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia symbolikę średniowiecznych katedr

opowiadają średniowieczne katedry ?	<ul style="list-style-type: none"> • katedra w Chartres 				<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy stylu gotyckiego na przykładzie katedry w Chartres 	
Rozdział III: U schyłku średniowiecza						
1. Unia Polski z Litwą	<ul style="list-style-type: none"> • panowanie Andegawenów w Polsce • przywilej koszycki • sytuacja na Litwie przed zawarciem unii z Polską • unia polsko-litewska w Krewie • znaczenie chrystianizacji Litwy na arenie międzynarodowej • unia w Wilnie i Horodle 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: przywilej, unia, unia personalna, bojarzy • wymienia postanowienia unii w Krewie i Horodle • wskazuje na mapie Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Litewskie, państwo zakonu krzyżackiego, Węgry 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia wydarzenia związane z latami: 1374 r., 1385 r., 1401 r., 1413 r. • przedstawia dokonania postaci: Mendoga, Ludwika Andegaweńskiego, Giedymina, Jadwigi, Władysława Jagiełły, Witolda • na podstawie drzewa genealogicznego wskazuje pokrewieństwo między Piastami, Andegawenami i Jagiellonami • podaje przyczyny i skutki wstąpienia Władysława Jagiełły na tron polski 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia okoliczności wstąpienia na polski tron Ludwika Andegaweńskiego • opisuje okoliczności zawarcia unii polsko-litewskiej w Krewie • wyjaśnia, dlaczego unia polsko-litewska była odnawiana w Wilnie w 1401 r. i w Horodle w 1413 r. • wskazuje korzyści i zagrożenia wynikające z zawarcia unii polsko-litewskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje sytuację Polski i Litwy w drugiej połowie XIV w. • przedstawia rozwój terytorialny i polityczny państwa litewskiego w XIII i XIV w. • ocenia panowanie Jadwigi i Władysława Jagiełły • opisuje skutki unii w Krewie dla sytuacji międzynarodowej Litwy 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie unii polsko-litewskiej na tle sytuacji międzynarodowej w Europie • porównuje unię polsko-litewską z innymi funkcjonującymi wówczas w Europie (np. unia kalmarska)
2. Wielka wojna z zakonem krzyżackim	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny wybuchu wielkiej wojny z zakonem krzyżackim • bitwa pod Grunwaldem i jej znaczenie • pokój toruński z 1411 r. i skutki wielkiej wojny z Krzyżakami • rola konfliktu polsko-krzyżackiego na arenie międzynarodowej • postanowienia soboru w Konstancji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny wielkiej wojny z zakonem krzyżackim • podaje wydarzenia związane z latami: 15 lipca 1410 r., 1411 r., 1414–1418 • wymienia postanowienia pokoju toruńskiego z 1411 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Ulricha von Jungingena, Zawiszy Czarnego, Mikołaja Trąby, Pawła Włodkowica • wskazuje na mapie Czerwińsk, Grunwald, Malbork, Toruń • wymienia skutki wielkiej wojny z Krzyżakami • omawia udział Polaków na soborze w Konstancji 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przebieg działań wojennych w czasie wielkiej wojny z zakonem w latach 1409–1411 • omawia przebieg bitwy pod Grunwaldem 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje sytuację państwa polsko-litewskiego na przełomie XIV i XV w. • opisuje uzbrojenie lekkiej jazdy litewskiej biorącej udział w bitwie pod Grunwaldem • ocenia udział Pawła Włodkowica w obradach soboru w Konstancji • wymienia najważniejsze tezy przedstawione przez Pawła Włodkowica na soborze 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia podstawowe elementy uzbrojenia rycerzy z początku XV w.
Tajemnice sprzed wieków – Jaką bitwę namalował Jan Matejko?	<ul style="list-style-type: none"> • okoliczności powstania obrazu Jana Matejki „Bitwa pod Grunwaldem” • ukryte znaczenie i symbolika obrazu • losy dzieła w czasie II wojny światowej 				<ul style="list-style-type: none"> • omawia okoliczności powstania obrazu „Bitwa pod Grunwaldem” • opisuje przedstawione na obrazie sceny pod względem zgodności z prawdą historyczną 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje symboliczne znaczenie dzieła • wyjaśnia, dlaczego Niemcom w czasie II wojny światowej zależało na zniszczeniu „Bitwy pod Grunwaldem” • ocenia postawę profesora Władysława Woydy i jego wkład

						w ocalenie obrazu
3. Europa Zachodnia w XIV i XV wieku	<ul style="list-style-type: none"> • epidemia dżumy w XIV w. • przyczyny, najważniejsze wydarzenia i skutki wojny stuletniej • ruchy heretyckie i ich przedstawiciele • powstania ludowe • wprowadzenie broni palnej i wzrost znaczenia armii zaciężnej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1337–1453 – wojna stuletnia • tłumaczy pojęcie „czarna śmierć” • wskazuje na mapie państwa biorące udział w wojnie stuletniej • przedstawia co najmniej jedną przyczynę i jeden skutek wojny stuletniej 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Joanny d’Arc, Jana Husa, Johna Balla, Johna Wicklefa, Jana Žižki • podaje niektóre skutki epidemii dżumy w XIV w. • wymienia powstania ludowe, które wybuchły na terenie Francji i Anglii w XIV i XV w. • wyjaśnia skutki wprowadzenia broni palnej i armii zaciężnej • omawia główne założenia husytyzmu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie główne kierunki rozprzestrzeniania się „czarnej śmierci” • omawia skutki epidemii dżumy • wymienia przyczyny i następstwa wojny stuletniej • wskazuje na mapie tereny, na których toczyły się walki podczas wojny stuletniej oraz buntów chłopskich 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny wystąpień ludowych na terenie Francji i Anglii w XIV i XV w. • charakteryzuje nowe techniki walki wprowadzone w XV w.: zastosowanie broni palnej, walka taborem, uformowanie armii zaciężnej • przedstawia przyczyny i przebieg powstania husytów w Czechach • wyjaśnia, dlaczego Jana Husa spalono na stosie 	<ul style="list-style-type: none"> • określa wpływ husytyzmu dla rozwoju Europy •
4. Nowe potęgi w Europie Wschodniej	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój terytorialny Polski i Litwy • wzrost znaczenia Moskwy • ekspansja imperium osmańskiego w Europie • bitwa pod Warną • upadek Konstantynopola 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1444 r. – bitwa pod Warną, 1453 r. – zdobycie Konstantynopola • poprawnie posługuje się terminami: sułtan, janczarzy, car • wskazuje na mapie: imperium osmańskie, Konstantynopol, Warnę, Wielkie Księstwo Moskiewskie 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Władysława III Warneńczyka, Jana Hunyadyego, Dymitra Dońskiego, Iwana III Srogiego, Iwana IV Groźnego • wyjaśnia skutki zdobycia Konstantynopola przez Turków • określa rolę rozwoju państwa moskiewskiego dla tego regionu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki, które decydowały o sile militarnej imperium tureckiego • wskazuje na mapie kolejne ziemie podbijane przez Turków w Europie • omawia przebieg bitwy pod Warną 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje oddziały janczarów z oddziałami piechoty europejskiej • uzasadnia, dlaczego upadek Konstantynopola jest uznawany za jedną z granicznych dat średniowiecza • wyjaśnia, z jakiego powodu po klęsce Konstantynopola wyznawcy prawosławia zaczęli nazywać Moskwę trzecim Rzymem • ocenia konsekwencje, jakie miały dla Polski i Litwy powstanie imperium osmańskiego oraz zjednoczenie ziem ruskich 	
5. Wojna trzynastoletnia	<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie powstania Związku Jaszczurczego i Związku Pruskiego • przyczyny wybuchu wojny trzynastoletniej • przebieg działań wojennych w latach 1454–1466 • postanowienia drugiego pokoju toruńskiego • skutki wojny trzynastoletniej 	<ul style="list-style-type: none"> • określa ramy czasowe wojny trzynastoletniej • wskazuje podstawową przyczynę wybuchu konfliktu • poprawnie posługuje się terminem stan szlachecki • wskazuje na mapie ziemie przyłączone do Polski w wyniku podpisania drugiego pokoju toruńskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • zna wydarzenia związane z latami: 1440 r., 1454 r., 1462 r., 1466 r. • przedstawia dokonania postaci: Jana Bażyńskiego, Piotra Dunina, Kazimierza Jagiellończyka • wymienia przyczyny i skutki wojny trzynastoletniej • omawia znaczenie armii zaciężnej w wojnie trzynastoletniej 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia poszczególne etapy wojny trzynastoletniej • wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew wojny trzynastoletniej • podaje nazwy ziem odzyskanych przez Królestwo Polskie na mocy pokoju toruńskiego z 1466 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego szlachta i mieszczaństwo mieszkający w Prusach dążyli do przyłączenia ich ziem do Polski • porównuje działania wielkiej wojny z zakonem prowadzonej przez Władysława Jagiełłę do działań zbrojnych prowadzonych podczas wojny trzynastoletniej • omawia zmiany, które zaszły w sytuacji międzynarodowej 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie wydarzeń wojny trzynastoletniej na tle sytuacji politycznej i społecznej ówczesnej Europy

					<p>Polski po wojnie trzynastoletniej</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie przywilejów nadanych w czasie wojny trzynastoletniej stanowi szlacheckiemu 	
<p>Tajemnice sprzed wieków – Jak wyglądały działania średniowiecznych szpiegów?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • działalność średniowiecznych szpiegów • polscy i krzyżacy szpiedzy w średniowieczu • sposób szyfrowania wiadomości 				<ul style="list-style-type: none"> • omawia główne zadania średniowiecznych szpiegów • charakteryzuje średniowieczne sposoby szyfrowania wiadomości • wyjaśnia, jak werbowano i wynagradzano szpiegów w średniowieczu • wymienia najsłynniejszych szpiegów polskich i krzyżackich 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak werbowano i wynagradzano szpiegów w średniowieczu • wymienia najsłynniejszych szpiegów polskich i krzyżackich
<p>6. Kultura późnego średniowiecza w Polsce</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozkwit kultury polskiej w XIV i XV w. • wybitni polscy uczeni średniowiecza i ich dokonania • najważniejsze osiągnięcia polskiej architektury i sztuki gotyckiej • twórczość rzeźbiarska Wita Stwosza 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najsłynniejsze przykłady sztuki gotyckiej w Polsce: m.in. ołtarz Wita Stwosza, Bazylikę Mariacką w Gdańsku, Barbakan w Krakowie, ratusz w Toruniu • wie, kim był i czym zasłynął Wit Stwosz oraz Mikołaj Kopernik 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Wita Stwosza, Marcina Króla, Wojciecha z Brudzewa, Mikołaja Kopernika, Pawła Włodkowica, Jana Ostroroga • omawia znaczenie odnowienia Akademii Krakowskiej w 1400 r. • wyjaśnia, dlaczego okres panowania Kazimierza Jagiellończyka nazywany jest złotą jesienią polskiego średniowiecza • potrafi wymienić przykłady budowli w stylu gotyckim w swoim regionie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie tereny, na których powstało najwięcej budowli w stylu gotyckim • porównuje rozwój kultury polskiej z kulturą europejską • wyjaśnia na czym polega specyfika sztuki i literatury polskiej omawianego okresu • wymienia czas powstania oraz twórców znanych w regionie budowli i dzieł z okresu późnego średniowiecza 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy charakterystyczne rzeźby średniowiecznej na przykładzie piety i Piękną Madonny • wyjaśnia, na czym polega wartość historyczna i kulturowa ołtarza Wita Stwosza • omawia dokonania sławnych absolwentów Akademii Krakowskiej • samodzielnie dociera do informacji dotyczących kultury późnego średniowiecza w swoim regionie (np. przy realizacji projektu) 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje osiągnięcia kultury późnego średniowiecza w swoim regionie na tle kultury polskiej i europejskiej
Rozdział IV: Narodziny nowożytnego świata						
<p>1. Cywilizacje Ameryki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • cywilizacje Ameryki prekolumbijskiej • osiągnięcia naukowo-techniczne oraz sztuka Olmeków, Majów, Azteków i Inków 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie tereny zamieszkałe przez Azteków, Majów i Inków • wymienia najważniejsze ośrodki cywilizacyjne rdzennych mieszkańców Ameryki • wskazuje podstawowe osiągnięcia cywilizacyjne kultur prekolumbijskich 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia najważniejsze osiągnięcia techniczne cywilizacji prekolumbijskich 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje poziom rozwoju cywilizacji prekolumbijskich z cywilizacją Europejczyków • wskazuje cechy charakterystyczne sztuki prekolumbijskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego Majowie są określanymi przez niektórych uczonych Grekami Ameryki 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia funkcjonowanie poczty i sieci dróg w państwie Inków • przedstawia system wierzeń Azteków

<p>2. Wielkie odkrycia geograficzne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój nauki i techniki w Europie w XV w. • sytuacja gospodarcza i społeczna na kontynencie europejskim w XV w. • utrudnienia w handlu z krajami Dalekiego Wschodu • poszukiwanie morskiej drogi do Indii • odkrycia żeglarzy portugalskich • nawiązanie przez Europejczyków bezpośrednich kontaktów handlowych z Afryką i Indiami • wyprawa Krzysztofa Kolumba i znaczenie odkrycia Ameryki • wyprawa Ferdynanda Magellana dookoła świata • układ w Tordesillas 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje wydarzenia związane z latami: 1492 r., 1498 r., 1519–22 r. • wymienia nazwiska głównych odkrywców z XV i XVI w. • wskazuje na mapie szlaki wypraw najważniejszych odkrywców – Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Henryka Żeglarza, Bartłomieja Diaza, Vasco da Gamy, Krzysztofa Kolumba, Ferdynanda Magellana • poprawnie posługuje się terminami: astrolabium, karawela, Kompas, busola • wymienia co najmniej dwie przyczyny wielkich odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przebieg wypraw wielkich odkrywców: Vasco da Gamy, Krzysztofa Kolumba, Ferdynanda Magellana • wyjaśnia, dlaczego Hiszpania i Portugalia miały największy udział w wielkich odkryciach geograficznych • przedstawia dokonania postaci: Amerigo Vespucciego, Paola Toscanello • szczegółowo omawia przyczyny wielkich odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasługi, jakie mieli dla rozwoju żeglarstwa Henryk Żeglarz, Ferdynand Aragoński i Izabela Kastylijska • omawia postanowienia traktatu w Tordesillas i jego skutki • charakteryzuje organizację wypraw odkrywczych oraz zasady organizacji kolonii • ocenia, jaki wpływ na odkrycia geograficzne miał rozwój kartografii i nawigacji 	
<p>3. Skutki wielkich odkryć</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podbój Ameryki przez konkwistadorów • zagłada Indian • zniszczenie dorobku kulturalnego ludów Ameryki • wzajemne wpływy cywilizacyjne pomiędzy Europą a nowo odkrytym kontynentem • skutki odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminem: konkwistador • wymienia skutki odkryć geograficznych dla rdzennych mieszkańców Ameryki • wskazuje wpływ odkryć na rozwój Europy nowożytnej 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia dokonania postaci: Ferdynanda Corteza, Francisca Pizarra, Montezumy, Atahualpy • przedstawia następstwa odkryć geograficznych dla gospodarki Europy • wskazuje na mapie szlaki handlowe tworzące tzw. złoty trójkąt • posługuje się pojęciami: rewolucja cen, dualizm ekonomiczny 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia etapy podboju państwa Azteków i Inków • wyjaśnia przyczyny powstania kolonii w Ameryce • wskazuje na mapie tereny zajęte przez Hiszpanów i Portugalczyców 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje wymianę handlową pomiędzy Ameryką, Europą i Afryką na szlaku tzw. złotego trójkąta • podaje przyczyny zmniejszenia się liczby rdzennych mieszkańców Ameryki w XVI w. • omawia funkcjonowanie europejskich kolonii w Ameryce 	
<p>4. Gospodarka w epoce kolonialnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zmiany w gospodarce europejskiej wywołane odkryciami geograficznymi • nowe środki płatnicze – weksle i banknoty • kompanie handlowe i ich rola w XVII i na początku XVIII w. • powstanie nowych form produkcji: praca nakładcza i manufaktura 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kim byli korsarze • omawia model dualizmu w rozwoju gospodarczym • poprawnie posługuje się terminami: kompania handlowa, praca nakładcza, manufaktura, kapitalizm 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze zmiany gospodarcze spowodowane odkryciami geograficznymi, m.in.: rozwój handlu, zwiększenie produkcji, zmiany w rolnictwie • tłumaczy, na czym polegała praca nakładcza • omawia znaczenie założenia kompanii handlowych dla 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zmiany, jakie zaszły w handlu w wyniku odkryć geograficznych • charakteryzuje podział gospodarczy kontynentu europejskiego: państwa na zachód od Łaby specjalizujące się w handlu i rzemiośle, państwa na wschód od Łaby – zdominowane przez rolnictwo 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zmiany w rolnictwie spowodowane wzrostem wymiany handlowej • wymienia korzyści, jakie niosło za sobą wprowadzenie do użytku weksli i banknotów • tłumaczy znaczenie określenia, że gospodarka w epoce kolonialnej zaczęła mieć charakter globalny 	

	<ul style="list-style-type: none"> • początki gospodarki kapitalistycznej • niewolnictwo i jego rola w gospodarce kolonialnej 		rozwoju wymiany towarowej między Europą a Afryką, Azją i Ameryką	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny wprowadzenia pracy nakładczej 		
5. Kultura odrodzenia w Europie	<ul style="list-style-type: none"> • idea humanizmu i nawiązania do antyku • wynalazek druku i jego wpływ na rozpowszechnienie się idei odrodzenia • rola Włoch w powstaniu i rozwoju renesansu • główne ośrodki odrodzenia w Europie • działalność i osiągnięcia Leonarda da Vinci • przedstawiciele renesansu: Michał Anioł i Erazm z Rotterdamu • zmiany w nauce i technice w okresie odrodzenia 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najsłynniejsze postacie odrodzenia: Mikołaja Kopernika, Leonarda da Vinci, Michała Anioła i Galileusza • poprawnie posługuje się terminami: mecenas, renesans, odrodzenie, humanizm • określa, w którym państwie narodził się renesans • wymienia cechy charakterystyczne architektury renesansu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Mikołaja Kopernika, Leonarda da Vinci, Galileusza, Giordana Bruna, Michała Anioła, Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga • tłumaczy znaczenie wynalazenia druku dla rozwoju renesansowej nauki • podaje przykłady dzieł artystów epoki odrodzenia • podaje przykłady inspiracji sztuką antyczną w architekturze i dziełach renesansowych artystów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia sens stwierdzenia: „Człowiekiem jestem i nic, co ludzkie, nie jest mi obce” • podaje tytuły najsłynniejszych dzieł włoskiego renesansu • wymienia najsłynniejszych mecenasów włoskiego odrodzenia 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia rolę uniwersytetów w rozwoju nauki w odrodzeniu • tłumaczy, na czym polegał mecenas • wskazuje podobieństwa oraz różnice pomiędzy sztuką średniowiecza i renesansu • charakteryzuje humanizm jako nowy nurt w filozofii i kulturze 	
6. Nowe wyznania w Europie	<ul style="list-style-type: none"> • Kościół na początku XVI w. • przyczyny reformacji • główne nurty ruchu reformacyjnego i ich twórcy • anglikanizm – przyczyny i przebieg reformacji w Anglii • przebieg ruchu reformacyjnego – dysputy, prześladowania i wojny religijne 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje wydarzenie i znaczenie roku 1517 • określa, kim był i czym zasłynął Marcin Luter i Jan Kalwin • prawidłowo stosuje pojęcia: odpust, protestantyzm 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wydarzenia związane z latami: 1534 r., 1536 r., 1555 r. • podaje główne tezy głoszone przez Marcina Lutra i Jana Kalwina • poprawnie posługuje się terminami: symonia, nepotyzm, reformacja, luteranizm, kalwinizm, arianie • wymienia główne przyczyny i skutki reformacji • prezentuje główne nurty ruchu reformacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie państwa, w których reformacja miała największy zasięg • przedstawia dokonania postaci: Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII • charakteryzuje wyznania protestanckie: luteranizm, kalwinizm, anglikanizm • przedstawia gospodarcze skutki ruchu reformacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kim byli arianie • omawia organizację kościołów protestanckich • tłumaczy znaczenie zasady „czyj kraj, tego religia” i określa jego dalekosiężne skutki • ocenia, jaki wpływ na rozpowszechnienie idei reformacji miało wynalezienie druku 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega wpływ reformacji na umocnienie władzy państwowej w niektórych krajach protestanckich (np. Prusy Książęce, Szwecja)
7. Kонтрреформacja	<ul style="list-style-type: none"> • postanowienia soboru trydenckiego • cele i sposób działania jezuitów • zmiany w Kościele katolickim • wojna trzydziestoletnia 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rok zwołania soboru trydenckiego – 1545 • wymienia podstawowe założenia kontrreformacji • wymienia przynajmniej dwie zmiany wprowadzone w Kościele katolickim w wyniku soboru trydenckiego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: inkwizycja, indeks ksiąg zakazanych, jezuita, nuncjusz, kongregacja • omawia główne zasady działalności zakonu jezuitów • porównuje wnętrze zboru protestanckiego 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje sytuację w Kościele katolickim w XVI w. • wymienia zadania inkwizycji w walce z reformacją • wyjaśnia, w jakim celu sporządzono indeks ksiąg 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia reformy wprowadzone w Kościele katolickim po soborze trydenckim • charakteryzuje ideologiczne założenia wystroju wnętrza zboru protestanckiego i kościoła katolickiego 	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie reforma katolicka, potrafi wyjaśnić różnicę pomiędzy pojęciami: kontrreformacja i reforma katolicka

			<p>z wystrojem Kościoła katolickiego</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia zmiany wprowadzone w Kościele katolickim w wyniku soboru trydenckiego przedstawia przyczyny i skutki wojny trzydziestoletniej 	<p>zakazanych</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia postać Ignacego Loyoli 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia rolę jezuitów w walce z reformacją omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny trzydziestoletniej 	
Rozdział V: Rzeczpospolita w XVI wieku						
1. Początki demokracji szlacheckiej	<ul style="list-style-type: none"> przywileje szlacheckie ekonomiczne podstawy demokracji szlacheckiej znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i> instytucje demokracji szlacheckiej – sejm walny i sejmiki reformy związane z ruchem egzekucyjnym 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie stosuje pojęcia: magnateria i szlachta średnia, sejm walny, sejmiki, poseł, przywilej wyjaśnia, czym była egzekucja praw i dóbr wymienia trzy stany sejmujące 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie posługuje się terminami: szlachta zagrodowa, gołota, senat, instrukcje poselskie, izba poselska, marszałek, <i>veto</i>, hetman, ruch egzekucyjny, królewszczyzny omawia najważniejsze przywileje szlacheckie charakteryzuje różnorodność stanu szlacheckiego przedstawia etapy kształtowania się ustroju demokracji szlacheckiej 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie posługuje się terminami: konstytucje sejmowe, podskarbi, kanclerz, sejm walny przedstawia genezę stanu szlacheckiego wyjaśnia zasady działalności ruchu egzekucyjnego przedstawia funkcjonowanie sejmiku walnego wyjaśnia, czym było wojsko kwarciane 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia znaczenie przywilejów szlacheckich omawia pozycję gospodarczą i polityczną szlachty polskiej w XVI w. porównuje sytuację polityczną i majątkową średniej szlachty z pozycją gołoty charakteryzuje przebieg obrad sejmiku szlacheckiego 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje ustrój Rzeczpospolitej XVI w. do ustrojów innych krajów europejskich
Tajemnice sprzed wieków – Jak obradowano na sejmikach i sejmach?	<ul style="list-style-type: none"> znaczenie sejmików i sejmiku walnego przebieg obrad sejmików ziemskich uczestnictwo przedstawicieli sejmików w roli posłów na sejmie walnym miejsca zwoływania sejmów 				<ul style="list-style-type: none"> ocenia stosunek szlachty do udziału w sejmikach ziemskich i sejmie walnym tłumaczy, dlaczego sejmiki odbywały się najczęściej w kościołach omawia sposób głosowania na posłów podczas obrad sejmiku ziemskiego przedstawia zastosowanie rugów poselskich 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia miejsca obrad sejmiku oraz uzasadnia przyczynę określonej lokalizacji wyjaśnia, dlaczego szlachta uważała, że ustrój Rzeczypospolitej jest doskonały
2. Rozwój gospodarczy Polski	<ul style="list-style-type: none"> zasady funkcjonowania folwarku pańszczyźnianego życie codzienne mieszkańców polskiej wsi w XVI–XVIII w. rola Gdańska w rozwoju gospodarczym Królestwa Polskiego w XVI w. zmiany w handlu 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie posługuje się terminami: folwark, pańszczyzna wskazuje na mapie główne ośrodki handlowe na ziemiach polskich określa rolę Gdańska w rozwoju handlu morskiego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia produkty eksportowane z Polski w XV– XVII w. podaje nazwy towarów importowanych do Polski w XV– XVII w. wyjaśnia znaczenie Gdańska dla wymiany towarowej między Polską a Europą Zachodnią 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny rozwoju folwarków pańszczyźnianych charakteryzuje pozycję gospodarczą Gdańska oraz jego mieszkańców w XVI–XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ rozwoju gospodarczego Polski w XVI w. na poziom życia poszczególnych grup społecznych omawia propozycje reform społeczno-gospodarczych Jana z Ludziska oraz arian 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje drogi rozwoju Europy Wschodniej i Europy Zachodniej dostrzegając genezę współczesnych różnic w rozwoju gospodarczym Europy wschodniej i zachodniej w XVI w.

	europjskim w XVI w.		• omawia funkcjonowanie folwarku pańszczyźnianego			
3. Czasy Zygmunta Starego	<ul style="list-style-type: none"> • funkcjonowanie unii polsko-litewskiej w czasach Jagiellonów • polityka dynastyczna Jagiellonów • panowanie Zygmunta Starego • przyczyny i znaczenie hołdu pruskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie państwa, w których na przełomie XV i XVI w. władzę sprawowali Jagiellonowie • lokalizuje na mapie kraje, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny za panowania Zygmunta Starego • podaje najważniejsze wydarzenia z wojny z Moskwą i z zakonem krzyżackim 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje wydarzenia związane z latami: 1515 r., 1525 r. • charakteryzuje sytuację międzynarodową Polski za panowania Zygmunta Starego • wyjaśnia przyczyny i przebieg ostatniego konfliktu zbrojnego z zakonem krzyżackim 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie ziemie utracone w XVI w. przez Wielkie Księstwo Litewskie na rzecz Moskwy • wyjaśnia przyczyny podpisania porozumienia jagiellońsko-habsburskiego w Wiedniu • przedstawia przyczyny, przebieg i skutki konfliktu z Moskwą 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie hołdu pruskiego dla sytuacji międzynarodowej Polski • ocenia wpływ rządów Zygmunta Starego na umocnienie międzynarodowej pozycji państwa polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje bilansu rządów Zygmunta Starego na szerokim tle sytuacji międzynarodowej
4. Rzeczpospolita Obojga Narodów	<ul style="list-style-type: none"> • panowanie Zygmunta Augusta • pierwsza wojna o Inflanty i jej następstwa • początki polskiej floty • unia polsko-litewska w Lublinie • powstanie Rzeczypospolitej Obojga Narodów • skutki unii lubelskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: unia realna i unia personalna • wymienia postanowienia unii lubelskiej • lokalizuje na mapie tereny Wielkiego Księstwa Litewskiego i ziemie Korony 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje wydarzenia związane z latami: 1563–1570, 1569, 1572 • wyjaśnia przyczyny i skutki zawarcia unii w Lublinie • wskazuje na mapie Carstwo Rosyjskie, ziemie włączone na mocy unii lubelskiej do Korony 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny i skutki wojny o Inflanty • określa konsekwencje zawarcia unii lubelskiej • przedstawia stanowisko zwolenników unii realnej Polski i Litwy • podaje argumenty przeciwników zawarcia unii polsko-litewskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje ustrój, podział administracyjny, obszar oraz zróżnicowanie narodowościowe i religijne Rzeczypospolitej Obojga Narodów • ocenia panowanie Zygmunta Augusta 	
5. Kultura polskiego odrodzenia	<ul style="list-style-type: none"> • wpływ sytuacji gospodarczej na rozwój polskiej kultury i sztuki w XVI w. • oddziaływanie włoskiego renesansu na rozwój odrodzenia na terenach Rzeczypospolitej • najwybitniejsze polskie dzieła renesansowe 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Andrzeja Frycza-Modrzewskiego, Mikołaja Kopernika • podaje główne cechy kultury polskiego odrodzenia 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Macieja z Miechowa, Marcina Kromera, Jana Kochanowskiego, Mikołaja Reja, Szymona Szymonowica, Andrzeja Frycza Modrzewskiego • uzasadnia, dlaczego XVI w. w Polsce nazywa się złotym wiekiem • wskazuje wpływy włoskiego renesansu na kulturę polską • wymienia przykładowe dzieła sztuki renesansowej w Polsce oraz w swoim regionie 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przedstawicieli polskiego renesansu i omawia ich największe osiągnięcia • omawia cechy architektury renesansu na przykładzie zabytków w Polsce • charakteryzuje literaturę polskiego odrodzenia i jej znaczenie dla rozwoju języka polskiego • omawia rozwój szkolnictwa w czasach odrodzenia 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób działalność królowej Bony przyczyniła się do rozwoju polskiej gospodarki i kultury • tłumaczy znaczenie ogłoszenia teorii heliocentrycznej Mikołaja Kopernika i porównuje ją z systemem geocentrycznym • wskazuje renesansowe elementy krakowskiego Wawelu • wymienia kolekcję arrasów Zygmunta Augusta jako przykład sztuki renesansowej 	
Tajemnice sprzed wieków – Gdzie pochowano Mikołaja	<ul style="list-style-type: none"> • badania historyków i archeologów • odkrycie krypty 				<ul style="list-style-type: none"> • wymienia hipotezy dotyczące miejsca pochówku Mikołaja Kopernika 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady współpracy historyków, archeologów,

Kopernika?	w katedrze we Fromborku w 2005 r. • znalezienie miejsca pochówku Mikołaja Kopernika				• tłumaczy, dlaczego podczas II wojny światowej Niemcy interesowali się poszukiwaniami grobu Mikołaja Kopernika • wyjaśnia udział bibliologów w potwierdzeniu tożsamości Mikołaja Kopernika	kryminologów i genetyków podczas poszukiwań grobu Mikołaja Kopernika
6. Kraj wielu wyznań	• wieloreligijna tradycja państwa Jagiellonów • rozwój protestantyzmu w Rzeczypospolitej Obojga Narodów • szkolnictwo protestanckie w Polsce • bracia polscy i zasady ich wiary • realizacja uchwał soboru trydenckiego w Rzeczypospolitej • działalność Piotra Skargi • unia brzeska i jej skutki • konfederacja warszawska i jej znaczenie • terytorialne rozmieszczenie grup wyznaniowych w Rzeczypospolitej	• poprawnie posługuje się terminami: bracia polscy, konfederacja, grekokatolicy • wyjaśnia, kim byli arianie	• wymienia wydarzenia związane z latami: 1570 r., 1573 r., • przedstawia dokonania postaci: Jana Łaskiego, Faustyna Socyna, Piotra Skargi, Stanisława Hozjusza • wskazuje tereny zamieszkałe przez katolików, prawosławnych, luteran, kalwinistów i arian	• wymienia wydarzenia związane z latami: 1596 r., 1602 r. • charakteryzuje rozwój kontrreformacji w Polsce • przedstawia postanowienia ugody sandomierskiej i konfederacji warszawskiej • ocenia znaczenie konfederacji warszawskiej dla sytuacji protestantów w Rzeczypospolitej	• tłumaczy, w jaki sposób reformacja wpłynęła na rozwój kultury polskiej • omawia wkład arian w rozwój nauki i szkolnictwa • porównuje przebieg reformacji i kontrreformacji w Europie Zachodniej z działalnością tych ruchów na ziemiach polskich • wyjaśnia, dlaczego poglądy braci polskich zostały uznane za zbyt radykalne i były zwalczane przez przedstawicieli innych wyznań	
7. Pierwsi królowie elekcijni	• przebieg i skutki pierwszego bezkrólewia • elekcja i ucieczka Henryka Walezego • okoliczności wyboru na króla Stefana Batorego • wojna o Inflanty	• wymienia wydarzenia związane z latami: 1572 r., 1573 r. • poprawnie posługuje się terminami: konfederacja, interreks, sejm elekcyjny, sejm koronacyjny, artykuły henrykowskie	• podaje wydarzenia związane z latami: 1575 r., 1577 r., 1582 r. • poprawnie posługuje się terminami: sejm konwokacyjny piechota wybraniecka, <i>pacta conventa</i> • przedstawia dokonania postaci: Jakuba Uchańskiego, Henryka Walezego, Anny Jagiellonki, Stefana Batorego, Jana Zamoyskiego • wskazuje na mapie: Inflanty, Połock, Psków, Smoleńsk • omawia okoliczności pierwszych wolnych elekcji	• wymienia pierwszych królów elekcyjnych i charakteryzuje ich panowanie • omawia główne założenia artykułów henrykowskich oraz dokumentu <i>pacta conventa</i> • przedstawia znaczenie bezkrólewia po śmierci Zygmunta Augusta	• ocenia rolę Jana Zamoyskiego w elekcji Stefana Batorego na króla Polski • określa wpływ pierwszych wolnych elekcji na ukształtowanie ustroju Rzeczypospolitej • charakteryzuje przebieg i skutki wojny polsko-moskiewskiej o Inflanty • ocenia panowanie Stefana Batorego	

Rozdział VI: Wiek wojen

1. Angielska monarchia parlamentarna	<ul style="list-style-type: none"> • rządy Tudorów w Anglii • przyczyny konfliktu między angielskim królem a parlamentem • przebieg i skutki wojny domowej w Anglii • rola Olivera Cromwella w polityce republiki angielskiej • podbój Irlandii, uzależnienie Szkocji i powstanie Wielkiej Brytanii 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: gentry, purytanie, rojaliści, restauracja monarchii • podaje co najmniej jedną przyczynę wojny domowej w Anglii • rozumie pojęcie monarchii parlamentarnej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia wydarzenia związane z latami: 1649 r., 1660 r., 1679 r. • przedstawia dokonania postaci: Henryka VIII, Elżbiety I, Karola I, Olivera Cromwella, Karola II Stuarta, Wilhelma Orańskiego • charakteryzuje ustrój monarchii parlamentarnej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rok uchwalenia Aktu Nawigacyjnego – 1651 • podaje przyczyny konfliktu króla Karola I z parlamentem • wymienia przedstawicieli zasiadających w angielskiej Izbie Gmin oraz w Izbie Lordów • omawia przyczyny wojny domowej w Anglii 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia dokonania Olivera Cromwella dla ukształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii • wyjaśnia, kim byli ojcowie pielgrzymi i podaje, jakie święto upamiętnia ich przybycie do Ameryki • określa skutki uchwalenia Aktu nawigacyjnego • przedstawia kolejne etapy kształtowania się angielskiej monarchii parlamentarnej 	
2. Monarchia absolutna we Francji	<ul style="list-style-type: none"> • wojna trzydziestoletnia • rola kardynała Richelieu w kształtowaniu monarchii absolutnej we Francji • ustrój monarchii absolutnej na przykładzie państwa pod panowaniem Ludwika XIV • merkantylizm i jego znaczenie dla gospodarki Francji • wpływ władzy absolutnej na rozwój nauki, kultury i architektury 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: monarchia absolutna, merkantylizm • definiuje pojęcie monarchii absolutnej • wymienia co najmniej jedną cechę gospodarki merkantylistycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania co najmniej trzech z wymienionych postaci: Ludwika XIV, Armanda Richelieu, Jeana Baptiste’a Colberta, Moliera, Pierre’a Corneille’a, Jeana Baptiste’a Racine’a • omawia rządy absolutne na przykładzie panowania Ludwika XIV • podaje przykładowe osiągnięcia kultury i sztuki francuskiej XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia działania kardynała Richelieu, które doprowadziły do stworzenia we Francji monarchii absolutnej • określa stosunek Ludwika XIV do innowierców • wyjaśnia, jaką rolę w walce z opozycją wobec rządów króla pełniła Bastylia • podaje zasady funkcjonowania merkantylizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia rozwój gospodarczy we Francji • porównuje monarchię absolutną z monarchią parlamentarną • charakteryzuje rozwój kultury i sztuki za panowania Ludwika XIV 	
3. Początki rządów Wazów	<ul style="list-style-type: none"> • panowanie Zygmunta III Wazy • polityka wewnętrzna i zagraniczna • wojny polsko-szwedzkie w pierwszej połowie XVII w. • rola husarii w wojnach w XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: rokosz, husaria • podaje co najmniej jedną przyczynę konfliktu Zygmunta III ze szlachtą • wymienia przynajmniej jedną przyczynę i jeden skutek wojen polsko-szwedzkich 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje wydarzenia związane z datą: 1605 r., 1627 r., 1629 r. • przedstawia dokonania postaci: Zygmunta III Wazy, Mikołaja Zebrzydowskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Koniecpolskiego • wskazuje na mapie tereny, na których toczyły się walki w czasie wojen polsko-szwedzkich 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia okoliczności wyboru Zygmunta III Wazy na króla Polski • wskazuje pokrewieństwo Zygmunta III Wazy z Jagiellonami • wymienia przyczyny i skutki wojen polsko-szwedzkich 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia politykę zagraniczną i wewnętrzną Zygmunta III Wazy • przedstawia sytuację innowierców oraz wpływy jezuitów w państwie rządzonej przez Zygmunta III Wazę • opisuje uzbrojenie husarii 	
4. Konflikt z Rosją i Turcją	<ul style="list-style-type: none"> • walki o tron w Rosji • wojna z Rosją • sytuacja na Zaporozżu i Kozaczyźnie 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia co najmniej po jednej przyczynie wojen prowadzonych w pierwszej połowie XVII w. z Rosją 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: Dzikie Pola, porohy, Zaporozże, ataman, sicz 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przebieg i skutki walk o tron moskiewski w XVII w. • omawia przyczyny oraz 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje rolę hetmanów Stanisława Żółkiewskiego i Jana Karola Chodkiewicza 	

	<ul style="list-style-type: none"> wojny z Turcją 	<p>i Turcją</p> <ul style="list-style-type: none"> poprawnie posługuje się terminami: dymitriady, Kozacy, kozaczyzna wyjaśnia wydarzenia związane z latami: 1610 r., 1620 r. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wydarzenia związane z latami: 1612 r., 1634 r. przedstawia dokonania postaci: Borysa Godunowa, Wasyla Szujskiego, Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza omawia sytuację Kozaków zamieszkujących Zaporozże wskazuje na mapie Smoleńsk, Moskwę, Zaporozże 	<p>przebieg wojen z Turcją w pierwszej połowie XVII w.</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z powstania kozaczyzny 	<p>w bitwach pod Kłuszynem, Cecorą i Chocimiem</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia sytuację militarną Rzeczypospolitej w pierwszej połowie XVII w. 	
5. Powstanie kozackie	<ul style="list-style-type: none"> pozycja Kozaków w Rzeczypospolitej powstanie Chmielnickiego interwencja rosyjska na Ukrainie skutki wojny domowej na Ukrainie 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia co najmniej jedną przyczynę powstania kozackiego wskazuje na mapie zasięg powstania Chmielnickiego wie, kim był i czym zasłynął Bohdan Chmielnicki 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia wydarzenia związane z latami: 1648 r., 1651 r., 1667 r., 1686 r. przedstawia dokonania postaci: Władysława IV, Jana Kazimierza, Bohdana Chmielnickiego, Tuhań-beja, Jeremiego Wiśniowieckiego omawia pozycję społeczną i polityczną Kozaków w Rzeczypospolitej przedstawia skutki powstania Chmielnickiego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia wydarzenia związane z latami: 1654 r., 1658 r. charakteryzuje sytuację Kozaków na Ukrainie podaje przyczyny, przebieg i skutki wybuchu powstań kozackich na Ukrainie wymienia postanowienia rozejmu zawartego w Hadziaczu wskazuje na mapie ziemie przyłączone do Rosji na mocy pokoju wieczystego z 1686 r. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rolę Tatarów w wojnie Kozaków z wojskiem polskim przedstawia różnicowanie religijne i działalność jezuitów na Ukrainie porównuje uzbrojenie wojska zaporoskiego z wyposażeniem husarii 	
6. Potop szwedzki	<ul style="list-style-type: none"> przyczyny i przebieg potopu szwedzkiego przyczyny zwycięstw Szwedów wojna partyzancka śluby lwowskie Jana Kazimierza niezależnienie Prus pokój w Oliwie 	<ul style="list-style-type: none"> podaje wydarzenia związane z latami: 1655 r., 1656 r., 1660 r. wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew potopu szwedzkiego 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia dokonania postaci: Karola Gustawa, Hieronima Radziejowskiego, Janusza Radziwiłła, Augustyna Kordeckiego, Stefana Czarnieckiego, Jerzego Rakoczego wymienia przyczyny i skutki najazdu Szwedów na Polskę 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia okoliczności najazdu Szwedów na Polskę omawia kolejne etapy potopu szwedzkiego wyjaśnia znaczenie podpisania traktatów welawsko-bydgoskich 	<ul style="list-style-type: none"> określa znaczenie ataku Szwedów na klasztor jasnogórski dla przebiegu wojny polsko-szwedzkiej ocenia postawę króla Jana Kazimierza podczas konfliktu polsko-szwedzkiego 	
7. Kryzys Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> konflikt polsko-turecki w drugiej połowie XVII w. wojna domowa w Rzeczypospolitej panowanie Jana III 	<ul style="list-style-type: none"> podaje wydarzenia związane z latami: 1673 r., 1683 r., 1699 r. poprawnie posługuje się terminami: abdykować, Święta Liga, <i>liberum veto</i> 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia dokonania postaci: Jerzego Lubomirskiego, Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Jana Sobieskiego, Marii Kazimiery, Władysława 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje politykę dynastyczną Jana Kazimierza i wskazuje przyczyny jego abdykacji omawia przebieg bitwy pod Chocimiem w 1673 r. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje okoliczności elekcji Jana III Sobieskiego wyjaśnia, na czym polegał kryzys Rzeczypospolitej w drugiej połowie XVII w. ocenia znaczenie 	

	<p>Sobieskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • odsiecz wiedeńska • kryzys ustroju Rzeczypospolitej • wygnanie arian 		<p>Sicińskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • lokalizuje na mapie miejsca bitew w czasie wojen Polski z Turcją • wskazuje przyczyny wojny z Turcją w drugiej połowie XVII w. • omawia znaczenie bitwy pod Wiedniem z 1683 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny, przebieg i skutki odsieczy wiedeńskiej 	<p>zastosowania <i>liberum veto</i> w celu zerwania sejmku</p>	
<p>Tajemnice sprzed wieków – Kto zwyciężył pod Wiedniem?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • spory historyków dotyczące odsieczy wiedeńskiej • przygotowania do wyprawy wojska polskiego pod Wiedeń • przebieg bitwy z armią turecką • Jan III Sobieski zwycięzca pod Wiedniem • echa sukcesu wojsk Jana III Sobieskiego w Europie 				<ul style="list-style-type: none"> • wymienia dowódców biorących udział w bitwie z Turkami • wyjaśnia przyczyny niezadowolenia cesarza Austrii z triumfu Jana III Sobieskiego • omawia przygotowania armii polskiej do wyprawy pod Wiedeń 	
<p>8. Kultura baroku i sarmatyzmu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • idee kultury barokowej • wzorce architektury epoki baroku – kościół Il Gesú i pałac w Wersalu • wybitni twórcy literatury baroku • dzieła sztuki barokowej w Polsce • porównanie kultury i sztuki barokowej w Polsce do kultury i sztuki barokowej na zachodzie Europy • sarmatyzm 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: barok, makaronizmy, portret trumienny, sarmatyzm • omawia cechy charakterystyczne dla architektury epoki baroku 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania co najmniej pięciu z wymienionych postaci: Jana Sebastiana Bacha, Jerzego Fryderyka Haendla, Antonia Vivaldiego, Mikołaja Sępa Szarzyńskiego, Jana Andrzeja Morsztyna, Jana Chryzostoma Paska, Wespazjana Kochanowskiego, Wacława Potockiego • wskazuje kościół Il Gesú i Wersal jako wzorcowe budowle w stylu barokowym • omawia cechy charakterystyczne sztuki barokowej w Polsce (z uwzględnieniem swojego regionu) 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy charakterystyczne rzeźby barokowej • omawia tematykę dominującą w malarstwie i rzeźbie epoki baroku • charakteryzuje polską literaturę barokową 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje związek sztuki barokowej z kontrreformacją • przedstawia cechy charakterystyczne kultury sarmackiej • opisuje typowy strój polskiej szlachty z XVII w. 	

PG Rzezawa

PSO z historii – klasa I

Przedmiotowy System Oceniania z historii został opracowany na podstawie:

- Rozporządzenia MEN z dnia 30 kwietnia 2007 r. z późniejszymi zmianami
- Rozporządzenia MEN w sprawie podstawy programowej dla gimnazjum z dnia 23 grudnia 2008 r.
- Statutu Szkoły

- Śladami przeszłości, podręcznik do historii dla klasy pierwszej gimnazjum, 60/1/2009, Wyd. Era

Przedmiotem oceny są:

- wiadomości i umiejętności
- zaangażowanie w proces nauczania-uczenia się (aktywność)

Narzędzia pomiaru osiągnięć uczniów:

- prace kontrolne (sprawdziany, testy)
- kartkówki
- odpowiedź ustna
- prace domowe (np. odpowiedzi na pytania, rozprawki, referaty, projekt)
- aktywność na lekcji (np. kilkudzaniowa wypowiedź, praca w grupie, praca z tekstem, źródłowym, mapą)

Informacja nauczyciela o sposobie kontrolowania i oceniania (kontrakt):

- nauczyciel zapowiada pracę kontrolną co najmniej tydzień wcześniej i omawia jej zakres,
- praca kontrolna jest poprzedzona co najmniej jedną lekcją powtórzeniową,
- prace kontrolne są obowiązkowe. Jeśli uczeń nie może napisać pracy kontrolnej w określonym terminie, ma obowiązek uczynić to na najbliższych zajęciach (nie później niż w ciągu dwóch tygodni),
- uczeń może poprawić ocenę niedostateczną tylko z pracy kontrolnej,
- oceny z kartkówek nie podlegają poprawie, kartkówki mogą obejmować 2-3 tematy wstecz, organizowane są bez zapowiedzi i są równoważne z odpowiedzią ustną,
- uczeń ma prawo do nie oceniania po dłuższej, usprawiedliwionej nieobecności,
- zeszyt przedmiotowy jest obowiązkowy;
- brak zeszytu, pracy domowej, nieprzygotowanie do lekcji uczeń zgłasza na początku lekcji,
- obowiązkiem ucznia jest systematyczne odrabianie prac domowych,
- na koniec semestru nie przewiduje się sprawdzianu zaliczeniowego,
- wszystkie oceny, które uzyskuje uczeń są jawne i uzasadnione; przy ocenianiu nauczyciel uwzględnia możliwości intelektualne ucznia,
- uczeń ma prawo do dodatkowej oceny za wykonane prace nadobowiązkowe, udział w zajęciach poza lekcyjnych oraz sukcesy w konkursach.

Ocenie podlega:

- stopień opanowania materiału faktograficznego,
- dostrzeganie związków przyczynowo-skutkowych,
- stylistyczna poprawna wypowiedź,
- umiejętność selekcji wydarzeń historycznych,
- stopień rozumienia tematu,
- znajomość chronologii, pojęć, postaci historycznych,
- określenie rodzaju źródła historycznego, umiejętność jego interpretacji,

- umiejętność porównywania, dostrzegania podobieństw i różnic w procesie historycznym,
- odróżnianie fikcji od prawdy historycznej,
- umiejętność pracy z mapą

Ocenianie prac kontrolnych:

Prace kontrolne są punktowane według schematu:

0 – 29 % - niedostateczny

30 – 50 % - dopuszczający

51 – 70 % - dostateczny

71 – 89 % - dobry

90 – 100 % - bardzo dobry

Zasady informowania o wymaganiach i postępach w nauce:

- wszystkie oceny są jawne i podawane na bieżąco,
- prace kontrolne otrzymuje uczeń do wglądu na lekcji, a rodzice w kontaktach indywidualnych (np. dyżur konsultacyjny) i na zebraniach,
- prace kontrolne są przechowywane przez nauczyciela do 31 sierpnia danego roku szkolnego,

System motywacyjny i naprawczy:

- uczeń mający kłopoty z opanowaniem materiału może zwrócić się o pomoc do nauczyciela i jeżeli jest to pożądane, wspólnie ustalają program wspomagający np. pomoc nauczyciela przedmiotu, pomoc koleżeńska, uczestnictwo w dodatkowych zajęciach

Ewaluacja:

Ewaluacja PSO z historii nastąpi po roku i po trzech latach pracy. Sposób zostanie określony i podany w zależności od potrzeb i możliwości szkoły.

PG Rzezawa

Kryteria oceniania osiągnięć uczniów z historii w klasie I

I.PREHISTORIA. CYWILIZACJE STAROŻYTNOŚCI I ŚREDNIOWIECZA(do początku rozbicia dzielnicowego)

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- ma poważne braki w podstawowych wiadomościach,

- nie opanował umiejętności związanych z myśleniem historycznym i stosowaniem treści faktów historycznych nawet w stopniu minimalnym,
- nie potrafi odtworzyć istotnych elementów materiału opracowywanego na lekcji,
- _nie rozumie prostych związków między faktami historycznymi,
- nie potrafi zbudować prostej wypowiedzi na zadany temat,
- nie wykonuje zadań realizowanych przez zespół klasowy, jest bierny, nie przejawia zainteresowania treściami przedmiotu, ani chęci przyswajania wiadomości i współpracy z nauczycielem.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- ma braki w podstawowych wiadomościach i umiejętnościach, lecz z pomocą nauczyciela potrafi je w dłuższym okresie nadrobić,
- ma trudności ze zbudowaniem poprawnej odpowiedzi,
- w minimalnym stopniu opanował zagadnienia omawiane na lekcji (nazwy epok, imiona głównych bohaterów, wybrane osiągnięcia cywilizacyjne epoki starożytnej i średniowiecznej),
- wykonuje typowe zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim stopniu trudności,
- przy pomocy nauczyciela wyjaśnia znaczenie podstawowych pojęć,
- ma ogólną orientację w posługiwaniu się osią czasu,
- odczytuje podstawowe dane kartograficzne,
- rozróżnia podstawowe typy źródeł informacji historycznej,
- posługuje się podręcznikiem, encyklopedią, słownikiem,
- rozumie prosty tekst źródłowy, podejmuje próby interpretacji treści,
- postawa ucznia na lekcjach jest bierna, ale wykazuje on chęć współpracy i odpowiednio motywowany jest w stanie przy pomocy nauczyciela wykonać proste polecenia, odtworzyć efekty pracy kolegów.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- _ opanował materiał w stopniu zadawalającym,
- _ zna i rozumie podstawowe pojęcia,
- _ umie nazwać poznane epoki, przedstawić ich ramy chronologiczne,
- _ potrafi podać podstawowe cechy odróżniające czasy prehistoryczne, epokę starożytną i średniowieczną,
- _ wskazuje główne elementy tradycji starożytnej i średniowiecznej w życiu współczesnym,
- _ zna postacie pierwszoplanowe i ich rolę w ważnych wydarzeniach,
- _ z pomocą nauczyciela potrafi umiejscowić wydarzenia w przestrzeni (mapa) i w czasie (taśma chronologiczna),
- _ szereguje poznane wydarzenia w czasie; potrafi przyporządkować datę wiekowi;

określa ramy chronologiczne wieków i tysiącleci,

_ wskazuje podstawowe źródła wiedzy o przeszłości, umie je wykorzystać w stopniu podstawowym,

_ wyciąga proste wnioski z otrzymanych informacji, dostrzega podstawowe związki przyczynowo – skutkowe pomiędzy faktami historycznymi, formułuje krótkie i proste wypowiedzi na zadany temat,

_ wykonuje proste zadania pisemne,

_ wykazuje niewielką aktywność na lekcjach, ale współpracuje z grupą podczas realizacji zadań,

_ współpracuje z nauczycielem, wykonuje powierzone zadania teoretyczne i praktyczne o średnim stopniu trudności,

_ prowadzi zeszyt przedmiotowy,

_ dysponuje podstawowymi umiejętnościami umożliwiającymi uzupełnianie braków i luk w wiedzy niezbędnej do dalszego kształcenia.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

_ w zakresie wiedzy i wymaganych umiejętności ma niewielkie braki,

_ systematycznie przygotowuje się do zajęć,

_ zna i rozumie większość zagadnień poruszanych na lekcjach,

_ prawidłowo posługuje się terminologią historyczną,

_ rozwiązuje typowe problemy z wykorzystaniem informacji z różnych źródeł, inspirowany przez nauczyciela potrafi samodzielnie rozwiązywać zadania

o pewnym stopniu trudności,

_ samodzielnie pracuje z podręcznikiem,

_ dobrze posługuje się mapą historyczną, poprawnie odczytuje zawarte w niej informacje,

_ zna podział i rodzaje źródeł historycznych,

_ analizuje teksty źródłowe i interpretuje problemy będące ich treścią,

_ odtwarza fragmenty rzeczywistości historycznej,

_ umie krótko scharakteryzować poznane epoki,

_ zna granice czasowe epok, daty roczne przełomowych wydarzeń,

_ zna różne systemy organizacji społeczeństw i państw,

_ wskazuje elementy tradycji określonych epok w życiu współczesnym,

_ uczestniczy w rozwiązywaniu problemów, częściowo inspirowany przez nauczyciela,

_ wypowiada się na określone tematy, porównuje wydarzenia z przeszłości, dostrzega związki przyczynowo-skutkowe między wydarzeniami, wyciąga wnioski, czasem popełnia błędy,

- _ potrafi wyjaśnić przyczyny różnic w interpretacji faktów, uzasadnia i argumentuje w sposób niepełny,
- _ potrafi samodzielnie opracować pisemnie wskazane zagadnienia, z wykorzystaniem różnych źródeł wiedzy historycznej,
- _ wykonuje wszystkie rodzaje ćwiczeń w zakresie orientacji w czasie,
- _ wykonuje polecenia nauczyciela, wykazuje się aktywnością na lekcjach, czynnie pracuje w grupie zadaniowej, udziela pomocy innym,
- _ systematycznie odrabia prace domowe.

Ocenę bardzo dobrą trzymuje uczeń, który:

- _ opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określony programem nauczania historii w klasie I,
- _ poprawnie rozumie, sprawnie posługuje się zdobytą wiedzą,
- _ samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne,
- _ zna przyczyny, przebieg i skutki wydarzeń, faktów i zjawisk, rolę postaci historycznych,
- _ dostrzega ciągłość i zmienność w różnych formach życia społecznego,
- _ interpretuje teksty źródłowe na wymaganym poziomie, ocenia przydatność źródła do rekonstrukcji wydarzeń historycznych,
- _ samodzielnie gromadzi i referuje informacje na określone tematy,
- _ integruje wiedzę z różnych przedmiotów i źródeł różnego typu, potrafi ją wyrazić w wypowiedziach ustnych i pisemnych, posługuje się poprawnym językiem,
- _ rozumie przeciwstawne interpretacje wydarzeń,
- _ prawidłowo posługuje się nawet pojęciami złożonymi,
- _ systematycznie przygotowuje się do lekcji, konsekwentnie wykonuje zleconą pracę, uczestniczy w realizacji zadań dodatkowych,
- _ wnosi twórczy wkład do pracy lekcyjnej, formułuje i uzasadnia opinie, sądy, oceny, interpretuje i wyjaśnia fakty i zjawiska historyczne, potrafi zaplanować i zorganizować pracę grupy zadaniowej,
- _ aktywnie pracuje w zespole, wspiera innych, wpływa na aktywność pozostałych członków grupy,
- _ odnosi pewne sukcesy w konkursach przedmiotowych.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- _ inicjuje poszerzanie swojej wiedzy o wiadomościach w znacznym stopniu wykraczające poza program nauczania, prezentuje dodatkową wiedzę w toku zajęć lekcyjnych zdobytą z różnych źródeł, rozwija zainteresowania historyczne,
- _ udziela się w pracy koła historycznego, przygotowuje prace dodatkowe, jest twórczy i aktywny, wykazuje inicjatywę i pomysłowość,

- _ wykorzystuje wiedzę w nowych sytuacjach poznawczych, wyciąga wnioski w odniesieniu do nowego materiału, potrafi samodzielnie formułować pytania i rozwiązywać problemy,
- _ jest krytyczny używa odpowiedniej argumentacji,
- _ swobodnie posługuje się bazą pojęciową przedmiotu, wypowiedzi ustne i pisemne ucznia charakteryzują się wzorowym językiem, wnioski formułowane przez ucznia są przemyślane i oryginalne,
- _ samodzielnie analizuje i interpretuje teksty źródłowe,
- _ potrafi doskonale zaplanować i zorganizować swoją pracę, dokonać selekcji i hierarchizacji zdobytych wiadomości,
- _ współpracuje z nauczycielem w przygotowaniu niektórych zajęć; jest liderem w pracy grupowej,
- _ osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach przedmiotowych.

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z HISTORII W GIMNAZJUM NR 1 W SANOKU

DLA KLASY II

Przedmiotowy System Oceniania z historii został opracowany na podstawie:

- _ Rozporządzenia MEN z dnia 30 kwietnia 2007 r. z późniejszymi zmianami
- _ Rozporządzenia MEN w sprawie podstawy programowej dla gimnazjum z dnia 23 grudnia 2008 r.
- _ Statutu Szkoły
- _ Wewnątrzszkolnego Systemu Oceniania
- _ Śladami przeszłości, podręcznik do historii dla klasy drugiej gimnazjum, 60/2/2010, Wyd. Era

Przedmiotem oceny są:

- _ wiadomości i umiejętności
- _ zaangażowanie w proces nauczania-uczenia się (aktywność)

Narzędzia pomiaru osiągnięć uczniów:

- _ prace kontrolne (sprawdziany, testy)
- _ kartkówki
- _ odpowiedź ustna
- _ prace domowe (np. odpowiedzi na pytania, rozprawki, referaty, projekt)
- _ aktywność na lekcji (np. kilkudzaniowa wypowiedź, praca w grupie, praca z tekstem, źródłowym, mapą)
- _ zeszyt

Informacja nauczyciela o sposobie kontrolowania i oceniania (kontrakt):

- _ nauczyciel zapowiada pracę kontrolną co najmniej tydzień wcześniej i omawia jej

zakres,

- _ praca kontrolna jest poprzedzona co najmniej jedną lekcją powtórzeniową,
- _ prace kontrolne są obowiązkowe. Jeśli uczeń nie może napisać pracy kontrolnej w określonym terminie, ma obowiązek uczynić to na najbliższych zajęciach (nie później niż w ciągu dwóch tygodni),
- _ uczeń może poprawić ocenę niedostateczną tylko z pracy kontrolnej, do której może przystąpić jeden raz; poprawa jest dobrowolna i musi odbywać się poza zajęciami lekcyjnymi,
- _ oceny z kartkówek nie podlegają poprawie, kartkówki mogą obejmować 2-3 tematy wstecz, organizowane są bez zapowiedzi i są równoważne z odpowiedzią ustną,
- _ uczeń ma prawo do nie oceniania po dłuższej, usprawiedliwionej nieobecności,
- _ uczeń może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji jeden raz w semestrze bez podania przyczyny (nie dotyczy to wcześniej zapowiadanych sprawdzianów i zajęć, na których wystawiana jest ocena końcowa),
- _ zeszyt przedmiotowy jest obowiązkowy; przy jego ocenie (przynajmniej raz w roku) bierze się pod uwagę: kompletność notatek, zadań, estetykę prowadzenia,
- _ brak zeszytu, pracy domowej, nieprzygotowanie do lekcji uczeń zgłasza na początku lekcji,
- _ obowiązkiem ucznia jest systematyczne odrabianie prac domowych,
- _ znak graficzny, tzw. „parafka” oznacza, że nauczyciel sprawdzał wykonanie pracy, ale nie sprawdzał jej zawartości merytorycznej,
- _ ocenianie prac może nastąpić natychmiast po upływie terminu ich realizacji lub podczas kontroli zeszytów,
- _ na koniec semestru nie przewiduje się sprawdzianu zaliczeniowego,
- _ wszystkie oceny, które uzyskuje uczeń są jawne i uzasadnione; przy ocenianiu nauczyciel uwzględnia możliwości intelektualne ucznia,
- _ uczeń ma prawo do dodatkowej oceny za wykonane prace nadobowiązkowe, udział w zajęciach poza lekcyjnych oraz sukcesy w konkursach.

Ocenie podlega:

- _ stopień opanowania materiału faktograficznego,
- _ dostrzeganie związków przyczynowo-skutkowych,
- _ stylistyczna poprawna wypowiedź,
- _ umiejętność selekcji wydarzeń historycznych,
- _ stopień rozumienia tematu,
- _ znajomość chronologii, pojęć, postaci historycznych,
- _ określenie rodzaju źródła historycznego, umiejętność jego interpretacji,
- _ umiejętność porównywania, dostrzegania podobieństw i różnic w procesie

dziejowym,

_ odróżnianie fikcji od prawdy historycznej,

_ umiejętność pracy z mapą.

Ocenianie prac kontrolnych:

Prace kontrolne są punktowane według oddzielnego schematu, w zależności od złożoności zagadnienia. Punkty są przeliczane na oceny według zasad pomiaru dydaktycznego:

0 – 29 % - niedostateczny

30 – 50 % - dopuszczający

51 – 70 % - dostateczny

71 – 89 % - dobry

90 – 100 % - bardzo dobry

Ilość i częstotliwość pomiarów jest zależna od poziomu oraz możliwości intelektualnych klasy i w zależności od realizowanego programu modyfikowana.

Zasady informowania o wymaganiach i postępach w nauce:

_ wszystkie oceny są jawne i podawane na bieżąco,

_ prace kontrolne otrzymuje uczeń do wglądu na lekcji, a rodzice w kontaktach indywidualnych (np. dyżur konsultacyjny) i na zebraniach,

_ prace kontrolne są przechowywane przez nauczyciela do 31 sierpnia danego roku szkolnego,

_ ocena może być wyrażona informacją ustną, stopniem w zależności od klasy i ocenianego obszaru działalności.

System motywacyjny i naprawczy:

_ uczeń mający kłopoty z opanowaniem materiału może zwrócić się o pomoc do nauczyciela i jeżeli jest to pożądane, wspólnie ustalają program wspomagający np. pomoc nauczyciela przedmiotu, pomoc koleżeńska, uczestnictwo w dodatkowych zajęciach.

Ewaluacja:

Ewaluacja PSO z historii nastąpi po roku i po trzech latach pracy. Sposób zostanie określony i podany w zależności od potrzeb i możliwości szkoły.

Kryteria oceniania osiągnięć uczniów z historii w klasie II

I. HISTORIA ŚREDNIOWIECZA(od początku rozbicia dzielnicowego), HISTORIA XVI i XVII w.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

_ ma poważne braki w podstawowych wiadomościach,

_ nie opanował umiejętności związanych z myśleniem historycznym i stosowaniem treści faktów historycznych nawet w stopniu minimalnym,

_ nie potrafi odtworzyć istotnych elementów materiału opracowywanego na lekcji,

- _ nie rozumie prostych związków między faktami historycznymi,
- _ nie potrafi zbudować prostej wypowiedzi na zadany temat,
- _ nie wykonuje zadań realizowanych przez zespół klasowy, jest bierny, nie przejawia zainteresowania treściami przedmiotu, ani chęci przyswajania wiadomości i współpracy z nauczycielem.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- _ ma braki w podstawowych wiadomościach i umiejętnościach, lecz z pomocą nauczyciela potrafi je w dłuższym okresie nadrobić,
- _ ma trudności ze zbudowaniem poprawnej odpowiedzi,
- _ w minimalnym stopniu opanował zagadnienia omawiane na lekcji (nazwy epok, imiona głównych bohaterów, wybrane osiągnięcia cywilizacyjne epoki średniowiecznej (od początków rozbicia dzielnicowego), nowożytnej (odrodzenia, baroku), historii XVI i XVII w.
- _ wykonuje typowe zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim stopniu trudności,
- _ przy pomocy nauczyciela wyjaśnia znaczenie podstawowych pojęć,
- _ szereguje wydarzenia w ciągi chronologiczne,
- _ ma ogólną orientację w posługiwaniu się osią czasu,
- _ odczytuje podstawowe dane kartograficzne,
- _ rozróżnia podstawowe typy źródeł informacji historycznej,
- _ posługuje się podręcznikiem, encyklopedią, słownikiem,
- _ rozumie prosty tekst źródłowy, podejmuje próby interpretacji treści,
- _ postawa ucznia na lekcjach jest bierna, ale wykazuje on chęć współpracy i odpowiednio motywowany jest w stanie przy pomocy nauczyciela wykonać proste polecenia, odtworzyć efekty pracy kolegów.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- _ opanował materiał w stopniu zadawalającym,
- _ zna i rozumie podstawowe pojęcia,
- _ umie nazwać poznane epoki, przedstawić ich ramy chronologiczne,
- _ potrafi podać podstawowe cechy odróżniające epokę średniowieczną od nowożytnej,
- _ wskazuje główne elementy tradycji średniowiecznej, nowożytnej w życiu współczesnym,
- _ zna postacie pierwszoplanowe i ich rolę w ważnych wydarzeniach,
- _ z pomocą nauczyciela potrafi umiejscowić wydarzenia w przestrzeni (mapa) i w czasie (taśma chronologiczna),
- _ szereguje poznane wydarzenia w czasie; potrafi przyporządkować datę wiekowi; określa ramy chronologiczne wieków i tysiącleci,
- _ wskazuje podstawowe źródła wiedzy o przeszłości, umie je wykorzystać w stopniu

podstawowym,

_ wyciąga proste wnioski z otrzymanych informacji, dostrzega podstawowe związki przyczynowo – skutkowe pomiędzy faktami historycznymi, formułuje krótkie i proste wypowiedzi na zadany temat,

_ wykonuje proste zadania pisemne,

_ wykazuje niewielką aktywność na lekcjach, ale współpracuje z grupą podczas realizacji zadań,

_ współpracuje z nauczycielem, wykonuje powierzone zadania teoretyczne i praktyczne o średnim stopniu trudności,

_ prowadzi zeszyt przedmiotowy,

_ dysponuje podstawowymi umiejętnościami umożliwiającymi uzupełnianie braków i luk w wiedzy niezbędnej do dalszego kształcenia.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

_ w zakresie wiedzy i wymaganych umiejętności ma niewielkie braki,

_ systematycznie przygotowuje się do zajęć,

_ zna i rozumie większość zagadnień poruszanych na lekcjach,

_ prawidłowo posługuje się terminologią historyczną,

_ rozwiązuje typowe problemy z wykorzystaniem informacji z różnych źródeł, inspirowany przez nauczyciela potrafi samodzielnie rozwiązywać zadania o pewnym stopniu trudności,

_ samodzielnie pracuje z podręcznikiem,

_ dobrze posługuje się mapą historyczną, poprawnie odczytuje zawarte w niej informacje,

_ zna podział i rodzaje źródeł historycznych,

_ analizuje teksty źródłowe i interpretuje problemy będące ich treścią,

_ odtwarza fragmenty rzeczywistości historycznej,

_ umie krótko scharakteryzować poznane epoki,

_ zna granice czasowe epok, daty roczne przełomowych wydarzeń,

_ zna różne systemy organizacji społeczeństw i państw,

_ wskazuje elementy tradycji określonych epok w życiu współczesnym,

_ uczestniczy w rozwiązywaniu problemów, częściowo inspirowany przez nauczyciela,

_ wypowiada się na określone tematy, porównuje wydarzenia z przeszłości, dostrzega związki przyczynowo-skutkowe między wydarzeniami, wyciąga wnioski, czasem popełnia błędy,

_ potrafi wyjaśnić przyczyny różnic w interpretacji faktów, uzasadnia i argumentuje w sposób niepełny,

_ potrafi samodzielnie opracować pisemnie wskazane zagadnienia, z wykorzystaniem różnych źródeł wiedzy historycznej,

_ wykonuje wszystkie rodzaje ćwiczeń w zakresie orientacji w czasie,

_ wykonuje polecenia nauczyciela, wykazuje się aktywnością na lekcjach, czynnie pracuje w grupie zadaniowej, udziela pomocy innym,

_ systematycznie odrabia prace domowe.

Ocenę bardzo dobrą trzymuje uczeń, który:

_ opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określony programem nauczania historii w klasie II,

_ poprawnie rozumie, sprawnie posługuje się zdobytą wiedzą,

_ samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne,

_ zna przyczyny, przebieg i skutki wydarzeń, faktów i zjawisk, rolę postaci historycznych,

_ dostrzega ciągłość i zmienność w różnych formach życia społecznego,

_ interpretuje teksty źródłowe na wymaganym poziomie, ocenia przydatność źródła do rekonstrukcji wydarzeń historycznych,

_ samodzielnie gromadzi i referuje informacje na określone tematy,

_ integruje wiedzę z różnych przedmiotów i źródeł różnego typu, potrafi ją wyrazić w wypowiedziach ustnych i pisemnych, posługuje się poprawnym językiem,

_ rozumie przeciwstawne interpretacje wydarzeń,

_ prawidłowo posługuje się nawet pojęciami złożonymi,

_ systematycznie przygotowuje się do lekcji, konsekwentnie wykonuje zleconą pracę, uczestniczy w realizacji zadań dodatkowych,

_ wnosi twórczy wkład do pracy lekcyjnej, formułuje i uzasadnia opinie, sądy, oceny, interpretuje i wyjaśnia fakty i zjawiska historyczne, potrafi zaplanować i zorganizować pracę grupy zadaniowej,

_ aktywnie pracuje w zespole, wspiera innych, wpływa na aktywność pozostałych członków grupy,

_ odnosi pewne sukcesy w konkursach przedmiotowych.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

_ inicjuje poszerzanie swojej wiedzy o wiadomościach w znacznym stopniu wykraczające poza program nauczania, prezentuje dodatkową wiedzę w toku zajęć lekcyjnych zdobytą z różnych źródeł, rozwija zainteresowania historyczne,

_ udziela się w pracy koła historycznego, przygotowuje prace dodatkowe, jest twórczy i aktywny, wykazuje inicjatywę i pomysłowość,

_ wykorzystuje wiedzę w nowych sytuacjach poznawczych, wyciąga wnioski w odniesieniu do nowego materiału, potrafi samodzielnie formułować pytania

- i rozwiązywać problemy,
- _ jest krytyczny używa odpowiedniej argumentacji,
- _ swobodnie posługuje się bazą pojęciową przedmiotu, wypowiedzi ustne i pisemne ucznia charakteryzują się wzorowym językiem, wnioski formułowane przez ucznia są przemyślane i oryginalne,
- _ samodzielnie analizuje i interpretuje teksty źródłowe,
- _ potrafi doskonale zaplanować i zorganizować swoją pracę, dokonać selekcji i hierarchizacji zdobytych wiadomości,
- _ współpracuje z nauczycielem w przygotowaniu niektórych zajęć; jest liderem w pracy grupowej,
- _ osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach przedmiotowych.

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z HISTORII

W GIMNAZJUM NR 1 W SANOKU

DLA KLASY III

Przedmiotowy System Oceniania z historii został opracowany na podstawie:

- _ Rozporządzenia MEN z dnia 30 kwietnia 2007 r. z późniejszymi zmianami
- _ Rozporządzenia MEN w sprawie podstawy programowej dla gimnazjum z dnia 23 grudnia 2008 r.
- _ Statutu Szkoły
- _ Wewnątrzszkolnego Systemu Oceniania
- _ Śladami przeszłości, podręcznik do historii dla klasy drugiej gimnazjum, 60/3/2011, Wyd. Era

Przedmiotem oceny są:

- _ wiadomości i umiejętności
- _ zaangażowanie w proces nauczania-uczenia się (aktywność)

Narzędzia pomiaru osiągnięć uczniów:

- _ prace kontrolne (sprawdziany, testy)
- _ kartkówki
- _ odpowiedź ustna
- _ prace domowe (np. odpowiedzi na pytania, rozprawki, referaty, projekt)
- _ aktywność na lekcji (np. kilkudzaniowa wypowiedź, praca w grupie, praca z tekstem, źródłowym, mapą)
- _ zeszyt

Informacja nauczyciela o sposobie kontrolowania i oceniania (kontrakt):

- _ nauczyciel zapowiada pracę kontrolną co najmniej tydzień wcześniej i omawia jej zakres,
- _ praca kontrolna jest poprzedzona co najmniej jedną lekcją powtórzeniową,

- _ prace kontrolne są obowiązkowe. Jeśli uczeń nie może napisać pracy kontrolnej w określonym terminie, ma obowiązek uczynić to na najbliższych zajęciach (nie później niż w ciągu dwóch tygodni),
- _ uczeń może poprawić ocenę niedostateczną tylko z pracy kontrolnej, do której może przystąpić jeden raz; poprawa jest dobrowolna i musi odbywać się poza zajęciami lekcyjnymi,
- _ oceny z kartkówek nie podlegają poprawie, kartkówki mogą obejmować 2-3 tematy wstecz, organizowane są bez zapowiedzi i są równoważne z odpowiedzią ustną,
- _ uczeń ma prawo do nie oceniania po dłuższej, usprawiedliwionej nieobecności,
- _ uczeń może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji jeden raz w semestrze bez podania przyczyny (nie dotyczy to wcześniej zapowiadanych sprawdzianów i zajęć, na których wystawiana jest ocena końcowa),
- _ zeszyt przedmiotowy jest obowiązkowy; przy jego ocenie (przynajmniej raz w roku) bierze się pod uwagę: kompletność notatek, zadań, estetykę prowadzenia,
- _ brak zeszytu, pracy domowej, nieprzygotowanie do lekcji uczeń zgłasza na początku lekcji,
- _ obowiązkiem ucznia jest systematyczne odrabianie prac domowych,
- _ znak graficzny, tzw. „parafka” oznacza, że nauczyciel sprawdzał wykonanie pracy, ale nie sprawdzał jej zawartości merytorycznej,
- _ ocenianie prac może nastąpić natychmiast po upływie terminu ich realizacji lub podczas kontroli zeszytów,
- _ na koniec semestru nie przewiduje się sprawdzianu zaliczeniowego,
- _ wszystkie oceny, które uzyskuje uczeń są jawne i uzasadnione; przy ocenianiu nauczyciel uwzględnia możliwości intelektualne ucznia,
- _ uczeń ma prawo do dodatkowej oceny za wykonane prace nadobowiązkowe, udział w zajęciach poza lekcyjnych oraz sukcesy w konkursach.

Ocenie podlega:

- _ stopień opanowania materiału faktograficznego,
- _ dostrzeżenie związków przyczynowo-skutkowych,
- _ stylistyczna poprawna wypowiedź,
- _ umiejętność selekcji wydarzeń historycznych,
- _ stopień rozumienia tematu,
- _ znajomość chronologii, pojęć, postaci historycznych,
- _ określenie rodzaju źródła historycznego, umiejętność jego interpretacji,
- _ umiejętność porównywania, dostrzegania podobieństw i różnic w procesie dziejowym,
- _ odróżnianie fikcji od prawdy historycznej,

_ umiejętność pracy z mapą.

Ocenianie prac kontrolnych:

Prace kontrolne są punktowane według oddzielnego schematu, w zależności od złożoności zagadnienia. Punkty są przeliczane na oceny według zasad pomiaru dydaktycznego:

0 – 29 % - niedostateczny

30 – 50 % - dopuszczający

51 – 70 % - dostateczny

71 – 89 % - dobry

90 – 100 % - bardzo dobry

Ilość i częstotliwość pomiarów jest zależna od poziomu oraz możliwości intelektualnych klasy i w zależności od realizowanego programu modyfikowana.

Zasady informowania o wymaganiach i postępach w nauce:

_ wszystkie oceny są jawne i podawane na bieżąco,

_ prace kontrolne otrzymuje uczeń do wglądu na lekcji, a rodzice w kontaktach indywidualnych (np. dyżur konsultacyjny) i na zebraniach,

_ prace kontrolne są przechowywane przez nauczyciela do 31 sierpnia danego roku szkolnego,

_ ocena może być wyrażona informacją ustną, stopniem w zależności od klasy i ocenianego obszaru działalności.

System motywacyjny i naprawczy:

_ uczeń mający kłopoty z opanowaniem materiału może zwrócić się o pomoc do nauczyciela i jeżeli jest to pożądane, wspólnie ustalają program wspomagający np. pomoc nauczyciela przedmiotu, pomoc koleżeńska, uczestnictwo w dodatkowych zajęciach.

Ewaluacja:

Ewaluacja PSO z historii nastąpi po roku i po trzech latach pracy. Sposób zostanie określony i podany w zależności od potrzeb i możliwości szkoły.

Kryteria oceniania osiągnięć uczniów z historii w klasie III

I. Historia XVIII i XIX w.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

_ ma poważne braki w podstawowych wiadomościach,

_ nie opanował umiejętności związanych z myśleniem historycznym i stosowaniem treści faktów historycznych nawet w stopniu minimalnym,

_ nie potrafi odtworzyć istotnych elementów materiału opracowywanego na lekcji,

_ nie rozumie prostych związków między faktami historycznymi,

_ nie potrafi zbudować prostej wypowiedzi na zadany temat,

_ nie wykonuje zadań realizowanych przez zespół klasowy, jest bierny, nie przejawia

zainteresowania treściami przedmiotu, ani chęci przyswajania wiadomości i współpracy z nauczycielem.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- _ ma braki w podstawowych wiadomościach i umiejętnościach, lecz z pomocą nauczyciela potrafi je w dłuższym okresie nadrobić,
- _ ma trudności ze zbudowaniem poprawnej odpowiedzi,
- _ w minimalnym stopniu opanował zagadnienia omawiane na lekcji (nazwy epok, imiona głównych bohaterów, wybrane osiągnięcia cywilizacyjne historii XVIII i XIX w.

- _ wykonuje typowe zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim stopniu trudności,
- _ przy pomocy nauczyciela wyjaśnia znaczenie podstawowych pojęć,
- _ szereguje wydarzenia w ciągu chronologiczne,
- _ ma ogólną orientację w posługiwaniu się osią czasu,
- _ odczytuje podstawowe dane kartograficzne,
- _ rozróżnia podstawowe typy źródeł informacji historycznej,
- _ posługuje się podręcznikiem, encyklopedią, słownikiem,
- _ rozumie prosty tekst źródłowy, podejmuje próby interpretacji treści,
- _ postawa ucznia na lekcjach jest bierna, ale wykazuje on chęć współpracy i odpowiednio motywowany jest w stanie przy pomocy nauczyciela wykonać proste polecenia, odtworzyć efekty pracy kolegów.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- _ opanował materiał w stopniu zadawalającym,
- _ zna i rozumie podstawowe pojęcia,
- _ umie nazwać poznane epoki, przedstawić ich ramy chronologiczne,
- _ potrafi wymienić idee oświecenia i rozpoznaje je w nauce, literaturze, architekturze i sztuce,
- _ wskazuje przemiany społeczne oraz polityczne XVIII i XIX w,
- _ zna postacie pierwszoplanowe i ich rolę w ważnych wydarzeniach,
- _ z pomocą nauczyciela potrafi umiejscowić wydarzenia w przestrzeni (mapa) i w czasie (taśma chronologiczna),
- _ szereguje poznane wydarzenia w czasie; potrafi przyporządkować datę wiekowi; określa ramy chronologiczne wieków i tysiącleci,
- _ wskazuje podstawowe źródła wiedzy o przeszłości, umie je wykorzystać w stopniu podstawowym,
- _ wyciąga proste wnioski z otrzymanych informacji, dostrzega podstawowe związki przyczynowo – skutkowe pomiędzy faktami historycznymi, formułuje krótkie i proste wypowiedzi na zadany temat,

- _ wykonuje proste zadania pisemne,
  - _ wykazuje niewielką aktywność na lekcjach, ale współpracuje z grupą podczas realizacji zadań,
  - _ współpracuje z nauczycielem, wykonuje powierzone zadania teoretyczne i praktyczne o średnim stopniu trudności,
  - _ prowadzi zeszyt przedmiotowy,
  - _ dysponuje podstawowymi umiejętnościami umożliwiającymi uzupełnianie braków i luk w wiedzy niezbędnej do dalszego kształcenia.
- Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:
- _ w zakresie wiedzy i wymaganych umiejętności ma niewielkie braki,
  - _ systematycznie przygotowuje się do zajęć,
  - _ zna i rozumie większość zagadnień poruszanych na lekcjach,
  - _ prawidłowo posługuje się terminologią historyczną,
  - _ rozwiązuje typowe problemy z wykorzystaniem informacji z różnych źródeł, inspirowany przez nauczyciela potrafi samodzielnie rozwiązywać zadania o pewnym stopniu trudności,
  - _ samodzielnie pracuje z podręcznikiem,
  - _ dobrze posługuje się mapą historyczną, poprawnie odczytuje zawarte w niej informacje,
  - _ zna podział i rodzaje źródeł historycznych,
  - _ analizuje teksty źródłowe i interpretuje problemy będące ich treścią,
  - _ odtwarza fragmenty rzeczywistości historycznej,
  - _ umie krótko scharakteryzować poznane epoki,
  - _ zna granice czasowe epok, daty roczne przełomowych wydarzeń,
  - _ zna różne systemy organizacji społeczeństw i państw,
  - _ wskazuje elementy tradycji określonych epok w życiu współczesnym,
  - _ uczestniczy w rozwiązywaniu problemów, częściowo inspirowany przez nauczyciela,
  - _ wypowiada się na określone tematy, porównuje wydarzenia z przeszłości, dostrzega związki przyczynowo-skutkowe między wydarzeniami, wyciąga wnioski, czasem popełnia błędy,
  - _ potrafi wyjaśnić przyczyny różnic w interpretacji faktów, uzasadnia i argumentuje w sposób niepełny,
  - _ potrafi samodzielnie opracować pisemnie wskazane zagadnienia, z wykorzystaniem różnych źródeł wiedzy historycznej,
  - _ wykonuje wszystkie rodzaje ćwiczeń w zakresie orientacji w czasie,
  - _ wykonuje polecenia nauczyciela, wykazuje się aktywnością na lekcjach, czynnie

pracuje w grupie zadaniowej, udziela pomocy innym,

_ systematycznie odrabia prace domowe.

Ocenę bardzo dobrą trzymuje uczeń, który:

_ opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określony programem nauczania

historii w klasie III,

_ poprawnie rozumuje, sprawnie posługuje się zdobytą wiedzą,

_ samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne,

_ zna przyczyny, przebieg i skutki wydarzeń, faktów i zjawisk, rolę postaci historycznych,

_ dostrzega ciągłość i zmienność w różnych formach życia społecznego,

_ interpretuje teksty źródłowe na wymaganym poziomie, ocenia przydatność źródła do rekonstrukcji wydarzeń historycznych,

_ samodzielnie gromadzi i referuje informacje na określone tematy,

_ integruje wiedzę z różnych przedmiotów i źródeł różnego typu, potrafi ją wyrazić w wypowiedziach ustnych i pisemnych, posługuje się poprawnym językiem,

_ rozumie przeciwstawne interpretacje wydarzeń,

_ prawidłowo posługuje się nawet pojęciami złożonymi,

_ systematycznie przygotowuje się do lekcji, konsekwentnie wykonuje zleconą pracę, uczestniczy w realizacji zadań dodatkowych,

_ wnosi twórczy wkład do pracy lekcyjnej, formułuje i uzasadnia opinie, sądy, oceny, interpretuje i wyjaśnia fakty i zjawiska historyczne, potrafi zaplanować

i zorganizować pracę grupy zadaniowej,

_ aktywnie pracuje w zespole, wspiera innych, wpływa na aktywność pozostałych członków grupy,

_ odnosi pewne sukcesy w konkursach przedmiotowych.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

_ inicjuje poszerzanie swojej wiedzy o wiadomościach w znacznym stopniu

wykraczające poza program nauczania, prezentuje dodatkową wiedzę w toku zajęć lekcyjnych zdobytą z różnych źródeł, rozwija zainteresowania historyczne,

_ udziela się w pracy koła historycznego, przygotowuje prace dodatkowe, jest twórczy i aktywny, wykazuje inicjatywę i pomysłowość,

_ wykorzystuje wiedzę w nowych sytuacjach poznawczych, wyciąga wnioski w odniesieniu do nowego materiału, potrafi samodzielnie formułować pytania

i rozwiązywać problemy,

_ jest krytyczny używa odpowiedniej argumentacji,

_ swobodnie posługuje się bazą pojęciową przedmiotu, wypowiedzi ustne i pisemne ucznia charakteryzują się wzorowym językiem, wnioski formułowane przez ucznia

- są przemyślane i oryginalne,
- _ samodzielnie analizuje i interpretuje teksty źródłowe,
  - _ potrafi doskonale zaplanować i zorganizować swoją pracę, dokonać selekcji i hierarchizacji zdobytych wiadomości,
  - _ współpracuje z nauczycielem w przygotowaniu niektórych zajęć; jest liderem w pracy grupowej,
  - _ osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach

PG Rzezawa